

การประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางผ่านยานพาหนะใน บันทึกการเดินทางของนักเขียนเจนอเรนซ์นวย¹

อรสุณี ชัยทองศรี

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจนอเรนซ์นวยที่กระทำผ่านการเล่าเรื่องประสบการณ์การเดินทางด้วยยานพาหนะอันได้แก่ มอเตอร์ไซด์ รถยนต์ และรถไฟ ผลการวิจัยพบว่านักเขียนเจนอเรนซ์นวยประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางอย่างหลากหลายโดยการผลิตซ้ำวาทกรรมการเดินทางแบบดั้งเดิมและรื้อฟื้นความหมายของการเดินทางก่อนยุคสมัยของการท่องเที่ยวให้หวนคืนมา ได้แก่ วาทกรรมการเดินทางเพื่อพิสูจน์ความเป็นชาย การเดินทางเพื่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม นักเขียนเจนอเรนซ์นวยเป็นกลุ่มคนที่เติบโตขึ้นมาท่ามกลางบริบทสังคมสมัยใหม่จึงมีความพยายามประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางด้วยการต่อรองกับวาทกรรมแบบดั้งเดิมและประสานวาทกรรมสมัยใหม่ อาทิ วาทกรรมความเป็นชายแบบสมัยใหม่ วาทกรรมชีวิตเรียบง่าย และรื่นรมย์ วาทกรรมครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น ทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของนักเขียนกลุ่มนี้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย นอกจากนี้ ยังพบว่านักเขียนเจนอเรนซ์นวยที่เป็นผู้หญิงได้พยายามต่อรองกับวาทกรรมความเป็นชายซึ่งแฝงฝังอยู่ในบันทึกการเดินทางมาตั้งแต่อดีต ด้วยการเล่าเรื่องการเดินทางในแบบของผู้หญิง และทำให้ความเป็นหญิงปรากฏตัวในงานเขียนประเภทนี้อีกด้วย

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประเทศไทย

onsutee@tu.ac.th

บทความวิจัย

รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2566

แก้ไขบทความ: 7 พฤศจิกายน 2566

ตอบรับ: 16 พฤศจิกายน 2566

คำสำคัญ อัตลักษณ์ เจนอเรนซ์นวย บันทึกการเดินทาง

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “การประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจนอเรนซ์นวยในบันทึกการเดินทางท่องเที่ยวร่วมสมัยของไทย”

Identity Construction of Traveler from Vehicles in the Travelogue of Generation Y Writers

Orasutee Chaitongsri

Abstract

The research aims to study the identity construction from the travelogue of Generation Y travelers through travelling experiences of different vehicles like motorbike, car, and train. The findings show that the Generation Y writers constructed their traveler identities by reproducing various discourses, especially the typical travel discourses: traveling is a demonstrating masculinity and traveling is an acquisition of knowledge, in order to restore the meaning of travel before the era of tourism. However, Generation Y writers are a group of people who grew up in the context of modern society, so they have tried to construct traveler identities by negotiating with traditional discourses and integrating modern discourses, such as the discourse of modern masculinity, the discourse of simple and enjoyable life, and the discourse of warm family. This makes the traveler identity of this group of writers diverse and in line with the changes of the era. In addition, it was found that female Generation Y writers have tried to negotiate with the discourse of masculinity, which has been embedded in travelogues from the previous time, by telling travel stories in a feminine way and making femininity appear in this type of writing as well.

*Faculty of Liberal Arts
Thammasat University
Thailand*

onsutee@tu.ac.th

Research Article

Received: 11 May 2023

Revised: 7 November 2023

Accepted: 16 November 2023

Keywords: identity, Generation Y, travelogue

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วาทกรรมการเดินทางเป็นผลพวงจากการเกิดขึ้นของการท่องเที่ยวในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อเทคโนโลยีด้านการคมนาคมได้รับการพัฒนา เกิดการประดิษฐ์คิดค้นรถไฟที่สามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ครั้งละจำนวนมากและพาไปถึงจุดหมายที่อยู่ห่างไกลออกไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว การเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจจึงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ธุรกิจให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการออกเดินทางจึงเกิดขึ้นตามมาจนทำให้การเดินทางไม่ใช่เรื่องยากลำบากอีกต่อไป ความรู้สึกสูญเสียอภิสิทธิ์จากความสามารถในการเดินทางซึ่งเคยเป็นกิจกรรมเฉพาะของกลุ่มคนชั้นสูงได้ทำให้เกิดความพยายามแบ่งแยกการเดินทางออกจากการท่องเที่ยว ทั้งนี้โดยกระทำผ่านตัวบทต่าง ๆ อาทิ บันทึกการเดินทางและงานเขียนจำนวนมากในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งมักมีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์การท่องเที่ยวว่าไม่ใช่การเดินทางที่แท้จริง มีการกล่าวถึงกลุ่มคนที่เดินทางเป็นหมู่คณะหรือที่เรียกว่านักท่องเที่ยว (tourist) ด้วยท่าทีเหยียดหยันและดูหมิ่น โดยมองว่านักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มคนที่ไร้รสนิยมและมีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา (Boorstin, 1992, pp. 87-88)

กลุ่มคนที่ต้องการสร้างความแตกต่างและโดดเด่นให้แก่การเดินทางของตนจึงปฏิเสธการท่องเที่ยวและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พวกเขาหลีกเลี่ยงการเดินทางที่ต้องพึ่งพิงธุรกิจนำเที่ยวโดยมักจะวางแผนการเดินทางด้วยตนเอง หรือเลือกไปยังสถานที่ที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังให้คุณค่าแก่กิจกรรมของตนว่ามีความเหนือกว่าเพราะไม่มุ่งเน้นความสะดวกสบาย แต่ให้ความสำคัญกับการได้รับประสบการณ์และเข้าถึงความเป็นจริงแท้ (authenticity) ในขณะที่นักท่องเที่ยวถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่เฉื่อยชาและฉาบฉวย ไม่สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปเยือนได้อย่างลึกซึ้ง นักเดินทางจึงเป็นผลการทำงานของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมการเดินทาง บันทึกการเดินทางร่วมสมัยผลิตซ้ำวาทกรรมดังกล่าวเรื่อยมา

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างเต็มตัว เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและการคมนาคมทำให้การเดินทางเป็นกิจกรรมหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนยุคสมัยใหม่ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังกลายเป็นอุตสาหกรรม

ขนาดใหญ่ที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลก หลายประเทศสนับสนุนการท่องเที่ยวให้เป็นนโยบายสำคัญจึงแนะนำและส่งเสริมสถานที่ที่น่าสนใจในประเทศให้กลายเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่าแทบไม่มีพื้นที่ใดในโลกที่การท่องเที่ยวเข้าไม่ถึง แม้กระทั่งการเดินทางที่วางแผนด้วยตนเองก็ยังคงกลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

เจนเอเรชั่นวายหรือเจนวาย (Generation Y, Gen Y) เป็นกลุ่มคนที่เกิดและเติบโตขึ้นท่ามกลางภาวะโลกาภิวัตน์และการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอันเข้มข้น พวกเขาเป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญแก่การเดินทางเป็นอย่างมาก มิใช่เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในยามว่างเท่านั้น แต่การเดินทางถือเป็นกิจกรรมเพื่อแสวงหาประสบการณ์และการเรียนรู้สำหรับพวกเขา ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงนิยมไปเยือนสถานที่แปลกใหม่ที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก พวกเขาให้ความสนใจในวัฒนธรรมและผู้คนของท้องถิ่นที่ไปเยือนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังนิยมแบ่งปันประสบการณ์จากการเดินทางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (FutureTalesLab, 2022) รูปแบบการเดินทางของกลุ่มเจนวายจึงสอดคล้องกับปฏิบัติการของเหล่านักเดินทางที่ให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ในการเข้าถึงวัฒนธรรมของผู้คนอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังปฏิเสธการท่องเที่ยวและความเป็นนักท่องเที่ยวยุคใหม่ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวยุคใหม่

อย่างไรก็ดี โลกยุคปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ การแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ไม่เหมือนใครจากการเดินทางหรือการไปยังที่ที่ไม่เคยมีใครไปมาก่อนจึงเป็นไปได้ยาก ขณะเดียวกันภาวะโลกาภิวัตน์ก็เรียกร้องให้ผู้คนทบทวนและประกอบสร้างอัตลักษณ์เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นอยู่เสมอ กลุ่มนักเขียนเจนเอเรชั่นวายซึ่งต้องการนำเสนอประสบการณ์การเดินทางเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างตนเองในฐานะนักเดินทางกับเหล่านักท่องเที่ยวจึงต้องพยายามอย่างยิ่งยวดในอันที่จะประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทาง ทั้งนี้ โดยอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ในบันทึกการเดินทางของพวกเขา

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในบันทึกการเดินทางคือการกล่าวถึงยานพาหนะที่นักเดินทางใช้โดยสารไปยังสถานที่ที่ต้องการ เหล่านักเดินทางมักปฏิเสธความเป็นนักท่องเที่ยวดำเนินการเดินทางที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวยุคใหม่

แบบมวลชนซึ่งนิยมโดยสาธารณชนขนาดใหญ่ที่ไปได้พร้อมกันเป็นหมู่คณะ พวกเขาหันมาใช้ยานพาหนะที่เป็นส่วนตัวมากกว่า ได้แก่ มอเตอร์ไซด์หรือรถยนต์ซึ่งมีภาพตัวแทนและความหมายในเชิงสัญลักษณ์สอดคล้องกับวาทกรรมการเดินทาง รวมไปถึงรถไฟที่แม้จะเคยเป็นสัญลักษณ์ของเหล่านักท่องเที่ยวแบบมวลชนในคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ในปัจจุบัน รถไฟกลับกลายเป็นยานพาหนะ “ในฝัน” ของเหล่านักเดินทาง อันเป็นผลมาจากบริบทของสังคมโลกาภิวัตน์ที่ทำให้รูปแบบและความหมายของการเดินทางในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจเนอเรชันวายผ่านการเล่าถึงยานพาหนะที่พวกเขาเลือกใช้ รวมถึงประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการโดยสารยานพาหนะเหล่านั้น เพื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของนักเดินทางกลุ่มดังกล่าวที่ทั้งผลิตซ้ำและต่อรองกับวาทกรรมชุดต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมายให้แก่การเป็นนักเดินทางในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อัตลักษณ์ เป็นกระบวนการตรวจสอบ ทบทวน และตั้งคำถามถึงความเป็นตัวเราว่าเราคือใคร เหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ทั้งนี้ ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ อัตลักษณ์ถือเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แต่เดิม ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นเอกภาพหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เราสามารถมีอัตลักษณ์ที่หลากหลายทับซ้อนกันอยู่ได้ในคนคนเดียว

ในหนังสือ *Discipline and Punish* มิเชล ฟูโกต์ (Foucault, 1978) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์โดยชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์เป็นผลจากการทำงานของวาทกรรม อันหมายถึง ระบบคิด ชุดความคิด และกระบวนการในการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเรา กระทั่งตัวตนของเราก็เป็นผลจากวาทกรรมด้วยเช่นกัน โดยวาทกรรมได้ทำหน้าที่ผลิตชุดความรู้ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม ชุดความรู้ดังกล่าวมีอำนาจในการสถาปนาความจริงชุดหนึ่ง ๆ ให้เกิดขึ้น ผลสืบเนื่องจากการผลิตความรู้

และความจริงนั้น ๆ ก่อให้เกิดกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ รวมไปถึงสถาบันทางสังคมที่มารองรับ ขณะเดียวกันวาทกรรมก็มีอำนาจในการปิดกั้นหรือกีดกันสิ่งอื่นที่แตกต่างหรือไม่สอดคล้องกับความรู้และความจริงที่มันประกอบสร้างขึ้น อย่างไรก็ตามวาทกรรมไม่ใช่สิ่งที่มีความมั่นคงตายตัว หากแต่เปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหลไปตามแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น การนิยามตัวตนหรือการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของเราจึงขึ้นอยู่กับวาทกรรมต่าง ๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

วาทกรรมการเดินทางเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อกำหนดความหมายว่าสิ่งใดคือการเดินทาง และสิ่งใดไม่ใช่การเดินทาง นอกจากนี้ ยังผลิตความหมายให้แก่วาทกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเปรียบเสมือนคู่ตรงข้ามในทางคุณค่า จากเดิมที่ทั้ง 2 คำนี้เป็นคำพ้องความหมาย (Buzard, 1993, น. 1, อ้างถึงใน Youngs, 2013, p. 59) แต่เมื่อโลกเข้าสู่ยุคที่การเดินทางไม่ใช่เรื่องยากลำบากดังเช่นในอดีต วาทกรรมการเดินทางจึงถูกผลิตขึ้นเพื่อสร้างความแตกต่างและกีดกันสิ่งที่ถูกมองว่าไม่ใช่การเดินทางออกไป

การประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางแอบอิงความหมายและคุณค่าอยู่กับวาทกรรมการเดินทางชุดต่าง ๆ และมีการแสดงออกโดยกระทำผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม อาทิ จารีตปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ในที่นี้หมายถึง รูปแบบวิธีการเดินทางที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยว รวมถึงความคิด คุณค่าและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ปฏิบัติการทางวาทกรรมเหล่านี้ถ่ายทอดและสื่อสารผ่านบันทึกการเดินทางซึ่งเป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของตัวผู้เขียนเอง อาทิ การเลือกยานพาหนะที่แตกต่างจากเหล่านักท่องเที่ยวและเป็นยานพาหนะที่มีความหมายหรือก่อให้เกิดการเดินทางที่สัมพันธ์กับวาทกรรมการเดินทางอันหลากหลาย

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากบันทึกการเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจนเนอเรชันวายที่ตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2550-2563 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวมีบันทึกการเดินทางที่เขียนโดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยและมักไม่ใช่ นักเขียนมืออาชีพออกมาเป็นจำนวนมาก นักเขียนเหล่านี้นิยมเดินทางเพียงลำพังหรือไปกับ

กลุ่มเพื่อนจำนวนไม่มาก มีการวางแผนการเดินทางด้วยตนเอง และมักเรียกกิจกรรมของตนว่าการเดินทางมากกว่าการท่องเที่ยว¹

ทั้งนี้ จากการคัดเลือกกลุ่มข้อมูลพบว่ามีบันทึกการเดินทางของกลุ่มนักเขียนดังกล่าวที่มีเนื้อหาเล่าถึงประสบการณ์การเดินทางด้วยยานพาหนะที่ปฏิเสธรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบบมวลชน ได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ และรถไฟ จำนวน 10 เล่ม ดังต่อไปนี้

บันทึกการเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์ จำนวน 3 เล่ม ได้แก่

1. TONG RIDES THE WORLD 1 ผืน 180 วัน 3 ทวีป² (2558) ของแสนธชาติ คุณแสนโชติศิลป์

2. ลาวและนาย (2558) ของอนุสรณ์ สนะพันธุ์

3. เนิร์ตคลั่ง แวันผ่าทวีป (2560) ของชุตติพงศ์ พิภพปัญญา

บันทึกการเดินทางด้วยรถยนต์ จำนวน 2 เล่ม ได้แก่

1. Australia Spring Ways ถนนสายฤดูใบไม้ผลิ³ (2557) ของดินกานต์

2. ผืนให้ไกลแล้วข้ามไปอเมริกา (2561) ของจิรัชกร พัวพิพัฒน์

บันทึกการเดินทางด้วยรถไฟ จำนวน 5 เล่ม ได้แก่

1. I ROAM ALONE THAI – SIBERIA Issue (2557) ของมินท์

2. ทริปในผืน 41 วัน ครึ่งซีกโลก จุดเริ่มต้นบนรถไฟทรานส์ - ไชบีเรีย⁴ (2558) ของหมอ ๆ ตะลุยโลก

¹ อนึ่ง นักเขียนกลุ่มนี้มักเริ่มต้นเผยแพร่งานเขียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์และได้รับความนิยมจากผู้อ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก จากนั้นจึงตีพิมพ์บันทึกฯ ดังกล่าวออกมาเป็นรูปเล่มเพื่อจำหน่าย เมื่อพิจารณาจากช่วงอายุและการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่งานเขียนและสื่อสารกับเหล่าผู้ติดตามอันเป็นลักษณะสำคัญของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตข้อมูลของงานวิจัยนี้ โดยเลือกบันทึกการเดินทางของนักเขียนเจนเอเรชั่นวายที่มีการเผยแพร่งานเขียนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอจนเป็นที่รู้จักและมีผู้ติดตามจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางผ่านองค์ประกอบยานพาหนะที่ปรากฏในบันทึกฯ ที่เป็นรูปเล่มเท่านั้น

² ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า TONG RIDES THE WORLD

³ ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า ถนนสายฤดูใบไม้ผลิ

⁴ ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า ทริปในผืนฯ

3. **ทริปในฝัน 41 วัน ครึ่งซีกโลก สูดรางปลายทางยุโรป**⁵ (2558) ของ หมอ ๆ ตะลุยโลก

4. **นั่งรถไฟไปหลังคาโลก** (2560) ของสกาเวเดียน งามศิริอุดม

5. **วิชาเดินทางหลังเลิกเรียน** (2563) ของพลอยไพลิน ตั้งประภาพร โดยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

บันทึกการเดินทาง หมายถึง งานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์จากการเดินทางของตัวผู้เขียนที่ได้ประสบด้วยตนเอง โดยอาจมีการถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่ผู้เขียนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบในระหว่างการเดินทางร่วมด้วย ในบทความนี้จะเรียกโดยย่อว่า “บันทึกฯ”

เจนเนอร์ชั่นวายหรือเจนวาย หมายถึง กลุ่มคนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2523-2543 ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) มีอายุ 44-24 ปี ทั้งนี้ มักหมายถึงเฉพาะกลุ่มคนในช่วงวัยดังกล่าวที่เป็นชนชั้นกลางและอาศัยอยู่ในเขตเมือง อย่างไรก็ตาม การกำหนดช่วงปีเกิดของกลุ่มคนแต่ละรุ่นไม่ได้แน่นอนตายตัวเสมอไป อาจแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมและปัจจัยอื่น ๆ ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การกำหนดช่วงปีเกิดของคนเจนวายตามสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), สำนักนโยบายและแผน, 2559, น. 7)

4. ผลการวิจัย

วาทกรรมการเดินทางกำหนดความหมายและให้คุณค่าแก่การเดินทางแบบปัจเจกหรือการเดินทางที่ปฏิเสธสถาบันและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวแบบมวลชน ดังนั้น ยานพาหนะประเภทรถโดยสารขนาดใหญ่ที่บรรจุผู้โดยสารจำนวนมาก มีคนขับและมัคคุเทศก์คอยช่วยเหลือและนำสถานที่บนเส้นทางที่ถูกกำหนดไว้แล้วจึงไม่สอดคล้องกับรูปแบบการเดินทางที่วาทกรรมการเดินทางให้คุณค่า ในบันทึกการเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจนเนอร์ชั่นวาย มีนักเขียนที่ใช้ยานพาหนะที่สัมพันธ์กับความเป็นส่วนตัวและให้อิสระในการเดินทาง ได้แก่ มอเตอร์ไซด์ รถยนต์ นอกจากนี้ นักเขียนหลายคนยังเลือกโดยสารรถไฟซึ่งแม้จะเป็น

⁵ ต่อไปนี้จะเรียกโดยย่อว่า **สูดรางปลายทางยุโรป** ฯ

ยานพาหนะขนส่งมวลชนที่ขาดความเป็นส่วนตัวและอิสระ แต่นักเขียนก็ได้ประกอบสร้างภาพตัวแทนของรถไฟให้สอดคล้องกับวาทกรรมการเดินทางอื่น ๆ อันส่งผลต่ออัตลักษณ์นักเดินทางในอีกลักษณะหนึ่ง

4.1 มอเตอร์ไซด์ : อัตลักษณ์นักเดินทางกับความเป็นชายที่หลากหลาย

มอเตอร์ไซด์เป็นยานพาหนะที่มีภาพตัวแทนของความเป็นอิสระ เนื่องจากเป็นยานพาหนะที่สามารถพาผู้ขับขี่และผู้โดยสารเข้าถึงสถานที่ที่ต้องการได้อย่างใกล้ชิดโดยไม่ถูกจำกัดด้วยเส้นทางหรือตารางเวลา แต่ขณะเดียวกันก็เสี่ยงอันตรายเนื่องจากลักษณะของมอเตอร์ไซด์ที่ไม่มีอะไรมาห่อหุ้มหรือปกป้องร่างกายของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร เมื่อประสบอุบัติเหตุจึงมีโอกาสบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ง่าย สิ่งเหล่านี้ทำให้การเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์กลายเป็นการเดินทางที่มีอิสระและเป็นอันตราย ภาพตัวแทนเช่นนี้ผลิตซ้ำวาทกรรมการเดินทางซึ่งปฏิเสธการท่องเที่ยวที่ผูกติดนักท่องเที่ยวไว้กับตารางเวลา เช่น ตารางเดินทาง ตารางเดินรถ รวมถึงภาพตัวแทนของนักท่องเที่ยวที่เฉื่อยชาและนิยมการท่องเที่ยวที่สะดวกสบาย

นอกจากนี้ มอเตอร์ไซด์ยังมักปรากฏในสื่อในฐานะตัวแทนของเพศหญิงโดยมีเพศชายเป็นผู้ครอบครองและขับขี่ เปรียบเสมือนจินตนาการของเพศชายในการที่จะควบคุมความเป็นหญิงไว้ให้อยู่ใต้อำนาจ (ศิริรัฐ หาญพานิช, 2559, น. 33) ยิ่งมอเตอร์ไซด์นั้นมีรูปลักษณะโฉบเฉี่ยวหรือราคาแพงมากเท่าใดก็ยิ่งเพิ่มความเป็นชายให้แก่ผู้ขับขี่ในฐานะผู้ครอบครองและควบคุมคุณสมบัติดังกล่าวมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เมื่อผนวกเข้ากับการเดินทางซึ่งถือเป็นอาณาบริเวณเฉพาะของผู้ชายมาตั้งแต่ในอดีต เพราะมีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่สามารถเดินทางรวดเร็วพ้นเงรอนจากบ้านเพื่อไปผจญภัยในที่ต่าง ๆ ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกผูกติดไว้กับอาณาบริเวณบ้าน การเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์จึงยิ่งตอกย้ำความเป็นชายของผู้ขับขี่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในบันทึกการเดินทางของนักเขียนเจนเนอเรชั่นวาย ผู้วิจัยพบว่านักเขียนที่เลือกเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์ล้วนเป็นเพศชาย⁶ ดังนั้น การประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางผ่านการเล่าถึงการเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์โดยนักเขียนที่เป็นเพศชาย

⁶ จากการเก็บข้อมูลถึง พ.ศ. 2563 ยังไม่พบบันทึกการเดินทางที่เล่าถึงประสบการณ์การเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์ของนักเขียนที่เป็นหญิง

จึงเป็นการผลิตซ้ำว่าททกรรมความเป็นชายอย่างเข้มข้นและรื้อฟื้นความหมายของการเดินทางแบบดั้งเดิมคือการเดินทางเพื่อพิสูจน์ความเป็นชายให้หวนคืนมา

อย่างไรก็ดี ความเป็นชายในปัจจุบันก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม อัตลักษณ์นักเดินทางที่ประกอบสร้างขึ้นจากการผลิตซ้ำว่าททกรรมดังกล่าวผ่านมุมมองของนักเขียนเจเนอเรชันวายจึงมีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ดังจะกล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1.1 นักเดินทางกับความเป็นชายแบบสมัยใหม่

การเดินทางด้วยมอเตอร์ไซค์มักมีภาพตัวแทนที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ในแง่ของการเดินทางที่เสี่ยงอันตราย นอกจากนี้ นักเดินทางที่เลือกใช้มอเตอร์ไซค์เป็นยานพาหนะยังมักเลือกเดินทางในเส้นทางที่ยาวไกล เต็มไปด้วยความยากลำบาก และใช้ระยะเวลานาน อาทิ การขี่มอเตอร์ไซค์รอบโลก การขี่มอเตอร์ไซค์ข้ามทวีป การขี่มอเตอร์ไซค์ข้ามประเทศ เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความเป็นชายอย่างล้นเกิน (Hyper - masculinity) เพื่อคงความหมายและคุณค่าดั้งเดิมของการเดินทางก่อนยุคการท่องเที่ยวซึ่งขับเคลื่อนด้วยคุณค่าของความเป็นชายและเก็บกดลักษณะของความเป็นหญิงเอาไว้ (Lisle, 2006, p. 95) ดังเช่นการเดินทางของผู้เขียนเรื่อง TONG RIDES THE WORLD ซึ่งได้กล่าวถึงการขี่มอเตอร์ไซค์รอบโลกของเขาว่า

ฝันของลูกผู้ชายที่จะพิชิตเส้นทางที่หลายคนไม่มีโอกาสได้ไป

(เสริมธนาชาติ คุณแสนโชติสิน, 2558, น. 67)

ในบันทึกฯ เรื่องดังกล่าว ผู้เขียนได้เล่าถึงการเดินทางด้วยมอเตอร์ไซค์เป็นระยะเวลากว่า 2 เดือน โดยเริ่มต้นจากประเทศไทยไปสิ้นสุดที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างทาง เขาได้พบกับอุปสรรคมากมาย ทั้งเส้นทางที่ยาวไกล ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ไม่คุ้นเคย อุบัติเหตุที่คาดไม่ถึง การชำรุดเสียหายของมอเตอร์ไซค์ เป็นต้น ผู้เขียนได้เล่าถึงการเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ด้วยความรู้ความสามารถและทักษะที่เขา มี ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การซ่อมเครื่องยนต์ด้วยตนเอง ความอดทนต่อสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างจากความคุ้นเคย สิ่งเหล่านี้

ถือเป็นการแสดงออกถึงความเป็นชายอันเข้มข้นและทำให้การเป็นนักเดินทางของเขาโดดเด่นขึ้นมา

อย่างไรก็ดี วาทกรรมการเดินทางในฐานะกิจกรรมเพื่อพิสูจน์ความเป็นชาย ได้รับการผลิตซ้ำอย่างชัดเจนเมื่อเขาได้เล่าถึงอุปสรรคครั้งสำคัญที่ได้พบระหว่างการเดินทาง นั่นคือ การต้องตัดสินใจว่าจะสานสัมพันธ์กับผู้หญิงที่เขาถูกใจหรือหักห้ามใจเพื่อออกเดินทางต่อไปให้สำเร็จ การนำเสนออุปสรรคดังกล่าวเป็นการสื่อความหมายว่าความปรารถนาทางเพศ (หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้หญิง) เป็นสิ่งที่เข้ามาทดสอบผู้เขียนในฐานะผู้ชายให้ไม่อาจทำภารกิจที่ตั้งใจไว้ได้สำเร็จ อันเป็นลักษณะเดียวกับการนำเสนอในเรื่องเล่าการเดินทางของวีรบุรุษในตำนานที่ต้องต่อสู้กับสิ่งล่อลวงซึ่งมักมาในรูปลักษณะของเพศหญิง เช่น โอดิสซียุส (Odysseus) ที่ต้องเผชิญกับการล่อลวงของนางเซอริซี (Circe) และปีศาจไซเรน (Siren) เป็นต้น

ผมจากบ้านมาไกลแสนไกลเพื่อจะไปตามฝันสักครั้งในชีวิต ผมเตรียมการทุกอย่าง ทั้งเรื่องรถ เรื่องคน เรื่องเส้นทาง เรื่องเอกสาร แต่ผมไม่เคยเตรียมการเรื่องความรักระหว่างทางแม้แต่น้อย และในนาทีนี้ผมต้องเลือกเอาเองว่าจะปล่อยหัวใจให้ไหลไปกับอารมณ์เสนาหาซึ่งไม่รู้ว่าจะมีปัญหาตามมาหรือไม่ ... อารมณ์ผู้ชายก็เริ่มมาได้ทีแล้ว เหลือแค่ตัดสินใจเลือกเอาว่าจะไปตามเส้นทางเดิมที่เคยฝันไว้ทั้งชีวิต หรือเสี่ยงลองดูแล้วไปว่ากันหน้างาน ... แต่ท้ายสุด ผมก็เลือกฝันที่ว่างไว้

(เสริมธนาชาติ คุณณแสนโชติสิน, 2558, น. 100)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่าแม้ผู้เขียนจะรู้สึกกังวลแต่ท้ายที่สุดเขาก็ตัดสินใจปฏิเสธความสัมพันธ์ดังกล่าวและออกเดินทางต่อไป ดังนั้น การเดินทางของเขาจึงเป็นการเดินทางของเพศชายที่มีความสามารถในการควบคุม ทั้งมอเตอริไซด์และความปรารถนาทางเพศซึ่งทั้งสองสิ่งล้วนมีนัยหรือสัมพันธ์อยู่กับความเป็นหญิง การเดินทางของเสริมธนาชาติคือการเดินทางของเพศชายที่สามารถกำราบความเป็นหญิงเอาไว้ได้สำเร็จ

อนึ่ง จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเลือกวางความปรารถนาทางเพศไว้ตรงข้ามกับ “ความฝัน” นั่นคือความต้องการเดินทางรอบโลกด้วยมอเตอริไซด์ การกล่าวถึงความฝัน

ในฐานะเป้าหมายที่สำคัญเช่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมการเดินทางของกลุ่มเจนวายซึ่งมักมองว่าการเดินทางคือการทำตามความฝัน ดังนั้น เมื่อผู้เขียนสามารถเอาชนะความต้องการของตัวเองและเลือกที่จะทำตามความฝัน จึงเท่ากับว่าผู้เขียนได้ให้ความสำคัญแก่ความฝันหรือเป้าหมายของตัวเองเหนือกว่าสิ่งอื่น อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนจึงยิ่งชัดเจนและเข้มข้นขึ้น ทั้งในฐานะนักเดินทางที่รื้อฟื้นความหมายของนักเดินทางในยุคก่อนการท่องเที่ยวให้วนคืนมาและนักเดินทางที่ได้ทำตามความฝันจนสำเร็จลุล่วงซึ่งสอดคล้องกับวาทกรรมและคุณค่าที่คนเจนวายยึดถือ

อนึ่ง แม้ผู้เขียนจะประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางด้วยการผลิตซ้ำความเป็นชายและชนบของเรื่องเล่าการเดินทางแบบวีรบุรุษในอดีต แต่เนื่องจากผู้เขียนจัดอยู่ในกลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายซึ่งเติบโตขึ้นในยุคสมัยใหม่ที่ให้คุณค่าแก่วาทกรรมชุดต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก อาทิ วาทกรรมความปลอดภัย วาทกรรมสุขภาพ เป็นต้น การเป็นนักเดินทางของผู้เขียนจึงไม่ได้มีเพียงแง่มุมที่กล่าวถึงการมุ่งมั่นพิชิตจุดหมายปลายทาง หากแต่ยังมีการเล่าถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การที่ผู้เขียนเล่าว่า แม้เขาจะชื่นชอบการเดินทางไกลด้วยการขี่มอเตอร์ไซด์มากเพียงใด แต่เขาก็ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยไม่แพ้กัน โดยการกล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการตรวจเช็คสภาพเครื่องยนต์ อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย อาทิ ชุดนักขี่มอเตอร์ไซด์ หมวกกันน็อก รองเท้าบูต รวมไปถึงการยึดเอาหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการขี่เพื่อความปลอดภัยอีกด้วย

หลักยึดหัวใจของผมให้มีกำลังเดินหน้าไปอย่างปลอดภัยก็คือหลักทาง
พุทธศาสนาที่เรียกว่า “อิทธิบาท 4” ซึ่งก็คือ
ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ที่จะทำในสิ่งนั้น
วิริยะ ความพากเพียรอดทนในสิ่งนั้น
จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น
วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

(เสริมธนาชาติ คุณแสนโชติสิน, 2558, น. 38)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เตรียมร่างกายของเขาให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ด้วยการรับประทานมังสวิรัตและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้พร้อมสำหรับ

การเดินทาง อีกทั้งในระหว่างการเดินทางเขายังได้เล่าถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เขาได้ทำ เช่น การเข้าพักในโรงแรมหรูหราก่อน การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มแบบตะวันตก การดื่มกาแฟที่หอมอร่อย การพักผ่อนระหว่างเดินทางด้วยการเข้าฟิตเนส ตีกอล์ฟ ชมการแข่งขันรถยนต์ระดับโลก และจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่าการเดินทางของเขาไม่ได้เป็นเพียงการเดินทางเพื่อมุ่งพิชิตจุดหมายปลายทางเพื่อพิสูจน์ความสามารถหรืออีกนัยหนึ่งคือความเป็นชายของเขาเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ชีวิต (life style) ตามอุดมคติของคนรุ่นใหม่ที่กำลังท้าทายและเป็นโอกาสให้ได้พิสูจน์ความสามารถ ขณะเดียวกันก็เป็นการทำให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่ดีและมีรสนิยม

เมื่อเข้ามาที่เมืองเอวียง (Avignon) ผมกับพี่อ้วนเหมือนใจตรงกันว่าช่วงนี้หากีฬามัน ๆ ยืดเส้นยืดสายซะทีดีไหม เราจึงตกลงปลงใจกันว่าจะพักในสนามกอล์ฟแกรนด์เอวียง (Grand Avignon) เพื่อว่าวันรุ่งขึ้นจะได้ดวงลวงสวิงประชันเหลี่ยมกันสักหน่อย

พูดแล้วจะหาว่าคุย ถ้าการซ้อมเทรเซอร์คือชาขาวของชีวิต กอล์ฟก็เป็นดั่งชาชาเขียวที่เติบโตมาด้วยกัน ผมฝึกดวงสวิงมาตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ออกกำลังกายหลายปีติดกันเรียกได้ว่ากล้ามเนื้อทุกมัดทั่วทั้งตัวจดจำลวดลายเอาไว้ได้อย่างชัดเจน

(เสริมธนาชาติ คุณณแสนโชติสิน, 2558, น. 226)

ดังนั้น อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนจึงประกอบสร้างขึ้นจากการผลิตซ้ำวาทกรรมความเป็นชายทั้งแบบดั้งเดิมที่ออกเดินทางเพื่อพิชิตจุดหมายปลายทางเป็นการพิสูจน์ตัวเอง ขณะเดียวกันก็มีการประสานกับชุดวาทกรรมแบบสมัยใหม่ ได้แก่ การมุ่งมั่นทำตามความฝัน การให้ความสำคัญกับการขับซื้ออย่างปลอดภัย การรักษาดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ ตลอดจนการมีรูปแบบวิถีชีวิตที่ทันสมัยและมีรสนิยม อัตลักษณ์ของผู้เขียนจึงสอดคล้องกับชีวิตในอุดมคติของคนรุ่นใหม่ เช่นเดียวกับความเป็นชายของผู้เขียนที่ตรงตามมาตรฐานของผู้ชายสมัยใหม่ที่รู้จักดูแลตัวเอง ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ และมีรสนิยมในการใช้ชีวิต

4.1.2 นักเดินทางชี้เกี่ยวกับการพิสูจน์ความเป็นชาย

ในขณะที่นักเดินทางส่วนใหญ่ก็นำเสนออัตลักษณ์ของตนให้มีความเหนือกว่าและโดดเด่นกว่าผู้อื่น ทั้งในแง่ของประสบการณ์และบุคลิกภาพเพื่อให้สอดคล้องกับวาทกรรมต่าง ๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทกรรมความเป็นชายที่ทำให้การเป็นนักเดินทางของนักเขียนเหล่านี้โดดเด่นชัดเจนยิ่งขึ้น แต่นักเขียนบางคนกลับนำเสนออัตลักษณ์นักเดินทางด้วยการล้อเลียนความเป็นชายของตนในเชิงตลกขบขัน ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนจากเรื่อง **เนิร์ดคลั่ง แว่นผ่าทวีป** ที่กล่าวถึงตัวเองว่า

ผมชื่อท็อป เป็นเนิร์ด เป็นลูชเชอร์ เป็นคนที่ไม่เคยทำอะไรสำเร็จ และดูจะเป็นคนช่วยด้วย

(ชุดพิงส์ พิภพปัญญา, 2560, น. 4)

การนิยามตนเองด้วยคำที่มีความหมายเชิงลบดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนแตกต่างไปจากนักเดินทางแบบวีรบุรุษที่มักปรากฏในบันเทิงคดีเรื่องอื่น ๆ ซึ่งมักมีบุคลิกแบบวีรบุรุษ อาทิ เข้มแข็ง กล้าหาญ มีความรู้ความสามารถบางอย่างที่ทำให้การเดินทางสำเร็จผล ชุดพิงส์ไม่เพียงนำเสนอตัวตนของเขาในแง่ลบหากยังใช้คำว่า “แว่น” ซึ่งใช้เรียกการขี่มอเตอร์ไซด์ของกลุ่มวัยรุ่นนวกวนเมืองมากล่าวถึงการเดินทางของตนเพื่อให้ความหมายว่าไม่ได้เป็นการกระทำที่รอบคอบหรือเอาจริงเอาจัง แต่เป็นการกระทำอย่างคึกคะนองบ้าคลั่งของคนด้อยศักยภาพคนหนึ่ง นอกจากนี้ เนื้อหาในบันเทิงคดีเรื่องนี้ก็สอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่เขานำเสนอ กล่าวคือเป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วยอุปสรรคและเหตุการณ์ไม่คาดคิดซึ่งล้วนเกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์และความรู้ความสามารถของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันหมด รถเสีย หลงทาง หรือกระทั่งถูกอึกกาขโมยเสบียงอาหาร ทำให้การเดินทางของเขาไม่ใช่การเดินทางที่สง่างามอย่างที่มักจะพบในเรื่องเล่าการเดินทางโดยทั่วไป เช่นเดียวด้วยลักษณะภายนอกของตัวเขาก็ไม่สอดคล้องกับภาพตัวแทนของนักเดินทางในอุดมคติ ดังที่เขากล่าวถึงตนเองในทำนองล้อเลียนขบขันว่า

ภาพของนักผจญภัยชายเดี่ยวข้ามทวีปในหัวของคนทั่วไปคงนึกถึงภาพชายหนุ่ม
ร่างสูงใหญ่ กายาล้ำสัน หนวดเคราเฟิ้ม กล้ามเป็นมัด เท่ห์สัหมมาอะไรแบบนั้น ตัดภาพ
มาที่กู ผู้ชายเอเชีย ผอม ตัวเล็ก ใส่แว่น ผมดำ ไม่สัมพันธ์กับขนาดรถที่ขี่มา นั่งหนาวสั่น
เป็นลูกหมาตกน้ำ ความทำอะไรไม่ต้องไปค้นหา

(ชุดพิงส์ พิภพปัญญา, 2560, น. 205)

อย่างไรก็ดี แม้ผู้เขียนจะนำเสนออัตลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกับภาพตัวแทนของ
นักเดินทางในอุดมคติที่คนทั่วไปคาดหวัง อีกทั้งยังใช้กลวิธีการนำเสนอที่มุ่งสร้าง
ความตลกขบขันเพื่อสร้างความสนุกสนานน่าสนใจให้แก่เนื้อหาบันทึกการเดินทาง
ของตน แต่ในบันทึกฯ เรื่องนี้ยังคงผลิตซ้ำเรื่องเล่าการเดินทางแบบวีรบุรุษอย่าง
เห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้เขียนเล่าถึงวัตถุประสงค์ในการเดินทางครั้งนี้ว่า
เพื่อต้องการ “ทำอะไรยิ่งใหญ่ให้สำเร็จสักครั้ง” (ชุดพิงส์ พิภพปัญญา, 2560, น. 4)
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาสูญเสียพ่อก่อนออกเดินทางเพียงไม่กี่วัน การเดินทางใน
ครั้งนี้ของเขาจึงเป็นการเดินทางเพื่อพิสูจน์ตัวเองและทำให้พ่อภูมิใจ แม้ว่าระหว่าง
การเดินทางเขาจะได้พบกับอุปสรรคนานัปการซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความไร้
ประสบการณ์และความสามารถที่นักเดินทางพึงมี แต่ในท้ายที่สุดเขาก็สามารถ
พิชิตจุดหมายปลายทางคือการขี่มอเตอร์ไซด์ข้ามทวีปอเมริกาเพียงลำพังได้สำเร็จ
นอกจากนี้ เขายังได้รับบทเรียนที่มีคุณค่าแก่ชีวิตที่เขาตามหามานานอีกด้วย

ความรู้สึกของผมเหมือนทหารที่เข้าสู่สมรภูมิ ถูกส่งไปแนวหน้าแล้วรอด
กลับมาเจอเพื่อน เจอครอบครัว

แล้วอยู่ ๆ คำตอบของทุก ๆ คำถามก็พรุ้งพรุ้งออกมา

...

ว่าความสำเร็จที่ผมถามหา

จริง ๆ แล้วมันอาจจะไม่ใช่อะไรเลย...

ที่ผ่านมามีได้แต่ถามถึงมันโดยที่ไม่รู้จักด้วยซ้ำ จนทำให้หลาย ๆ อย่างต้องพังไป
โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์
ความสัมพันธ์ระหว่างผมกับป้าก็เป็นอย่างนั้น

...

ความสำเร็จที่ผมถามหา จริง ๆ แล้วมันอาจจะไม่ใช่ความสุขอะไรเลย ถ้าผม
ไม่ได้กลับมาใช้ชีวิต กลับมาสู่ห้องอุ่น ๆ เจอเพื่อน เจอครอบครัว
แล้วเล่าเรื่องที่ผ่านมาให้พวกเขาฟัง

(ชุดพิงส์ พิภพปัญญา, 2560, น. 246-247)

ดังนั้น แม้ผู้เขียนจะนำเสนออัตลักษณ์ของตนในลักษณะของนักเดินทางที่
อ่อนด้อยประสบการณ์และความสามารถกระทั่งทำให้ต้องพบเจอกับอุปสรรคและ
โชคร้ายตลอดการเดินทาง แต่ในท้ายที่สุดนักเดินทางที่อาจเรียกว่า “ซีแพ้” หรือ
ลูซเซอร์ดังที่เขานิยามตัวเองก็สามารถพิชิตจุดหมายที่ตั้งใจเอาไว้ได้สำเร็จ อีกทั้งยังได้
ตระหนักรู้ถึงสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตอันเปรียบเสมือนรางวัลสำหรับการเดินทางในครั้งนี้
ลักษณะของการเล่าเรื่องดังกล่าวยังคงผลิตซ้ำเรื่องเล่าการเดินทางแบบวีรบุรุษที่
ไม่เพียงแต่จะสามารถผ่านความยากลำบากในระหว่างการเดินทางได้เท่านั้น หากแต่
ยังเอาชนะและก้าวข้ามขีดจำกัดของตัวเองเพื่อไปถึงจุดหมายและได้รับรางวัลตอบแทน
เป็นบทเรียนที่มีค่า อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนจึงเป็นการผลิตซ้ำว่าทกรรม
การเดินทางแบบดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความเป็นชายเช่นเดียวกับบันทึก
การเดินทางส่วนใหญ่ แม้ว่าเขาจะเล่าเรื่องในเชิงขบขันและล้อเลียนความเป็นชายที่
แตกต่างจากความเป็นชายในอุดมคติก็ตาม

อย่างไรก็ดี การเล่าเรื่องการเดินทางด้วยการล้อเลียนบุคลิกภาพและการไร้
ความสามารถในฐานะนักเดินทางของผู้เขียนก็เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและ
อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนที่แม้จะด้อยกว่า
ในแง่ของศักยภาพในการเดินทาง แต่เขาก็เป็นนักเดินทางที่แตกต่างจากนักเดินทางที่

มักจะพบในบันทึกการเดินทางทั่วไป กล่าวคือ บันทึกการเดินทางร่วมสมัยจำนวนมากมักนำเสนอในลักษณะเรื่องเล่าเชิงขบขัน โดยผู้เขียนมักแสดงบทบาทเป็นคนโง่ที่ชวนให้หัวเราะเยาะในยามที่เผชิญหน้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง ทั้งนี้เพื่อแสดงการตระหนักรู้ว่าเรื่องเล่าการเดินทางกลายเป็นเรื่องผิวเผินไปเสียแล้วในยุคสมัยของการท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็มีความตั้งใจที่จะลดทอนมายาคติเรื่อง “การเดินทางของสุภาพบุรุษชาวอังกฤษ” (English Gentleman Abroad) อันเป็นมรดกตกทอดของการเดินทางในคริสต์ศตวรรษที่ 18 การใช้อารมณ์ขันในการเล่าเรื่องถือเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยลดทอนความโอหังของเหล่านักเขียนบันทึกการเดินทางที่มักมองว่าตนนั้นมีอภิสิทธิ์เหนือกว่าผู้อื่น และเป็นการปฏิเสธการผลิตซ้ำที่ดังกล่าวนั่นเป็นมรดกจากบันทึกการเดินทางยุคจักรวรรดินิยม รวมถึงที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในบันทึกการเดินทางร่วมสมัย (Holland & Huggan, 1998, pp. 30-31)

จากแนวคิดข้างต้น แม้ว่าชุดพิงส์จะไม่ได้เป็นนักเขียนผิวขาวชาวยุโรปที่ท่องเที่ยวไปในประเทศอาณานิคมที่ด้อยกว่า ในทางกลับกันเขาเป็นคนไทยที่ไปทำงานใช้แรงงานในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การใช้อารมณ์ขันและการเสียดสีเย้ยหยันตนเองในการเล่าเรื่องก็เป็นการแสดงถึงความตระหนักรู้เท่าทันถึงวาทกรรมบางอย่างที่ผูกติดมากับเรื่องเล่าการเดินทาง ในที่นี้ หมายถึง ความรู้สึกเหนือกว่าของสถานภาพนักเดินทางอันเป็นวาทกรรมที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากบันทึกการเดินทางของไทยในช่วงก่อนหน้า ซึ่งผู้เขียนมักจะนำเสนอเรื่องเล่าการเดินทางไปพร้อมกับการถ่ายทอดความคิดและทัศนคติส่วนตัวในทำนองชี้แนะและให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน มีการสอดแทรกปรัชญาหรือคำคมเอาไว้ตลอดเรื่อง นอกจากนี้ ยังชี้้นำให้ผู้อ่านรู้จักชื่นชมความสวยงามจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้กระทั่งในสถานการณ์ที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตราย ลีลาการเขียนเช่นนี้ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างสูงและกลายเป็นแนวทางในการเขียนบันทึกการเดินทางในยุคต่อ ๆ มา รวมถึงเป็นการทำให้

ภาพตัวแทนของนักเขียนบันทึกการเดินทางเปรียบเสมือนผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งมีมุมมองต่อโลกและชีวิตแตกต่างจากผู้อื่น⁷

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าบันทึกฯ ของชุดพิงค์มักเล่าถึงประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความยากลำบากด้วยน้ำเสียงประชดประชัน นอกจากนี้ยังพบการใช้ภาษาที่เสียดสีล้อเลียนถ้อยคำที่พบได้บ่อยในบันทึกการเดินทางในยุคก่อนหน้า เช่น ตอนที่ผู้เขียนต้องแอบนอนในห้องน้ำสาธารณะเพราะไม่มีเงินจ่ายค่าที่พัก เขากล่าวในทำนองเย้ยหยันตัวเองว่า “เป็นไงละ ชีวิตเรียบง่าย” (ชุดพิงค์ พิภพภิัญญ, 2560, น. 130) นอกจากนี้ การเดินทางของชุดพิงค์ยังล้อเลียนรูปแบบการเดินทางของนักเดินทางที่มักจะท่องไปตามที่ต่าง ๆ โดยไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ได้พบประสบการณ์น่าตื่นเต้นท้าทาย เพราะตัวเขาเองก็ออกเดินทางมาโดยไม่ไดวางแผนอย่างรอบคอบ จึงพบกับอุปสรรคตลอดทาง การเดินทางของเขาจึงไม่สวยงามหรือเต็มไปด้วยความสุขอย่างที่จะพบในบันทึกฯ เรื่องอื่น ๆ ดังที่ตัวเขาเองก็ยอมรับว่า “ตอนแรกก็

⁷ นักเขียนบันทึกการเดินทางที่ถือว่าเป็นผู้นำหรือต้นแบบของการนำเสนอเนื้อหาเช่นนี้ ได้แก่ นวักลมทรงกลด บายีซัน และบันทึกการเดินทางเรื่องอื่น ๆ ของสำนักพิมพ์อะบุ๊ก (a book) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการทำนิตยสารอะเดย์ (a day) นิตยสารดังกล่าวตีพิมพ์จำหน่ายเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2543 ได้รับการกล่าวถึงในฐานะต้นแบบนิตยสารทางเลือกของคนรุ่นใหม่หรือที่วงการนิตยสารไทยยกย่องให้เป็น “นิตยสารขวัญใจเด็กแนว” (คำเรียกวัยรุ่นที่มีรสนิยมและแนวทางการใช้ชีวิตเป็นของตัวเอง ถือเป็นกลุ่มวัฒนธรรมประชานิยมอย่างหนึ่งในช่วงทศวรรษ 2540 - ผู้วิจัย) โดยนิตยสาร GM ฉบับสิงหาคม พ.ศ. 2543 จัดให้ a day เป็นนิตยสาร “เลือดใหม่” หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่านิตยสารแนวอินดี้ (independence) เนื่องจากเป็นนิตยสารที่นำเสนอและส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ สร้างแนวทางใหม่ที่แหวกไปจากนิตยสารรูปแบบเดิม ๆ ดังที่วงศ์ทะนง ชัยณรงค์สิงห์ บรรณาธิการและผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day ได้กล่าวว่า “a day เป็นนิตยสารอัลเทอร์เนทีฟเล่มใหม่ของเมืองไทย เป็น positive thinking magazine ของคนรุ่นนี้ที่หน้ากฎเกณฑ์เก่า ๆ ำคาญความซ้ำซากจำเจ ถ้าเปรียบเป็นคนจะเป็นพวกรวบรวมนิยาม ทันสมัย ช่างคิด มองโลกในแง่ดี แหวกคอก ขณะเดียวกันก็ฉลาดพอที่จะรู้กาลเทศะ” (วรพจน์ พันธุ์พงศ์, 2543, อ้างถึงใน การฉีก ยิ้มพัฒนา, 2548, น. 1) a day มียอดจำหน่ายสูงสุดในกลุ่มนิตยสารวัยรุ่นตลอดเวลา 15 ปีก่อนจะปิดตัวลงใน พ.ศ. 2558 โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้อ่านอายุระหว่าง 18-35 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปีเกิดของกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายของนิตยสารแล้ว ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ (Generation X: พ.ศ. 2502-2522) (ณิชา วัชรชะยะกูร, 2558, น. 2)

คิดว่ามันคงเท่ คงสนุก มีความสุข แต่ที่จริงแล้วเมื่องโคตรลำบาก ทรมานทั้งร่างกาย และจิตใจ” (ชุดิพงศ์ พิภพพิชญ์, 2560, น. 176) กลวิธีการเล่าเรื่องเช่นนี้ได้ลดทอนความรู้สึกมีอภิสิทธิ์ของการเป็นนักเดินทางซึ่งมักนำเสนออัตลักษณ์นักเดินทางที่มีคุณสมบัติเหนือกว่าผู้อ่าน มีมุมมองต่อโลกและชีวิตลึกซึ้ง หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ซ้ำของจึงทำให้การเดินทางทุกครั้งล้วนแต่เป็นประสบการณ์ที่น่าประทับใจ

เราอาจถือได้ว่าบันทึกฯ ของชุดิพงศ์มีท่าทีวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมประเภทบันทึกการเดินทางที่มีมาก่อนหน้า ขณะเดียวกันก็ได้ประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของตนด้วยการล้อเลียนภาพตัวแทนของนักเดินทางตามขนบ เพื่อแสดงถึงความตระหนักรู้หรือเท่าทันถึงวาทกรรมการเดินทางและทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของเขาแตกต่างทั้งจากเหล่านักท่องเที่ยวและเหล่านักเดินทางด้วยกันเอง

4.1.3 นักเดินทางแบบเรียบง่ายและรื่นรมย์

ตามปกติแล้วนักเดินทางที่เลือกเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์มักใช้มอเตอร์ไซด์ขนาดใหญ่ หรือ “บิ๊กไบค์” เนื่องจากเหมาะกับการเดินทางระยะไกล อีกทั้งยังสัมพันธ์กับอัตลักษณ์นักเดินทางที่มีความเป็นชายอย่างเข้มข้น แต่ในบันทึกการเดินทางเรื่อง **ลาวและนาย** ของอนุสรณ์ สนะพันธุ์ ผู้เขียนกลับเลือกเดินทางจากประเทศไทยไปยังประเทศลาวพร้อมเพื่อนอีกคนหนึ่งด้วยมอเตอร์ไซด์ขนาดเล็กหรือที่เขาเรียกว่า “มอเตอร์ไซด์จ่ายตลาด” มอเตอร์ไซด์ประเภทนี้มีภาพตัวแทนแตกต่างจากมอเตอร์ไซด์ขนาดใหญ่ เนื่องจากมีขนาดเล็กเหมาะสำหรับขับขึ้นระยะใกล้เพื่อใช้งานในชีวิตประจำวัน ทั้งยังมีอุปกรณ์ที่ติดตั้งมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้สอยและสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ในพื้นที่บ้านของผู้หญิง อาทิ มีตะกร้าใส่ของ มีเบาะหลังสำหรับผู้โดยสารนั่งซ้อนท้าย นอกจากนี้ หากพิจารณาจากภาพยนตร์โฆษณา มอเตอร์ไซด์ประเภทนี้ก็จะปรากฏตัวพร้อมผู้ขับที่เป็นผู้หญิงหรือสมาชิกครอบครัว เพื่อเน้นย้ำภาพลักษณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน มีความปลอดภัยและเป็นมิตร

อย่างไรก็ดี แม้นยานพาหนะของผู้เขียนจะเป็นเพียงมอเตอร์ไซด์สำหรับใช้งานในครัวเรือน แต่เขาก็ได้นิยามกิจกรรมของตนเองว่าเป็นการเดินทางและประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของตนผ่านการเล่าถึงประสบการณ์การเดินทางที่ไม่ได้มี

แผนการที่แน่นอนตายตัว ผู้เขียนและเพื่อนอีกคนหนึ่งเริ่มต้นการเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ไปยังประเทศลาวแบบไม่รีบเร่ง ไม่ยึดติดกับตารางเวลาหรือแผนการใด ๆ

เราตั้งใจว่าการเดินทางครั้งนี้เราจะดื่มด่ำกับสองข้างทาง สนุกสนาน ตื่นเต้น กับสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบได้เจอ อยู่กับปัจจุบัน มีความสุขกับสิ่งที่อยู่ข้างหน้า ไม่มีการคาดหวัง ไม่มีการวางแผนอะไรมากมาย คำไหนนอนนั้น อยากจอดตรงไหนก็จอด ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรตายตัว

(อนุสรณ์ สนะพันธุ์, 2558, น. 21)

รูปแบบการเดินทางดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบมวลชนที่มักจะมีตารางเวลาและสถานที่ที่กำหนดเอาไว้แน่นอน การเดินทางแบบอิสระเช่นนี้มีนัยของการร่อนเร่พเนจรดังเช่นนักเดินทางในอดีต

นอกจากนี้ เนื้อหาในบันทึกฯ ดังกล่าว ไม่ได้เล่าถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทางมากนัก ผู้เขียนกล่าวถึงประสบการณ์การเดินทางที่รื่นรมย์และเต็มไปด้วยสุนทรียภาพมากกว่าการเดินทางที่เสี่ยงอันตรายหรือพบกับเหตุไม่คาดคิด เห็นได้จากการให้ความสำคัญกับการชื่นชมทิวทัศน์และผู้คนระหว่างทางมากกว่าการไปให้ถึงจุดหมาย “มุมไหนหรือตรงไหนที่คิดว่าสวย เราก็จะเลี้ยวเข้าไปเพื่อพักกินข้าวบ้าง พักถ่ายรูปเล่นบ้าง บางจุดเราจอดพักกันนานมากเพราะบรรยากาศมันดีจริงไม่ให้เราไปไหน” (อนุสรณ์ สนะพันธุ์, 2558, น. 35) และเน้นย้ำโดยตลอดเรื่องถึงความสำคัญ of ประสบการณ์และเรื่องราวระหว่างทาง “ปลายทางไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดของนักเดินทาง แต่เป็นระหว่างทางต่างหาก” (อนุสรณ์ สนะพันธุ์, 2558, น. 20)

จะเห็นได้ว่าแม้ผู้เขียนได้ประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของตนด้วยการร้อยพันรูปแบบการเดินทางแบบร่อนเร่พเนจรซึ่งสอดคล้องกับวาทกรรมการเดินทางแบบดั้งเดิม แต่การเดินทางของเขาก็ให้ความสำคัญกับความรื่นรมย์มากกว่าจะเป็นการเดินทางผจญภัยเพื่อพิสูจน์ความเป็นชาย นัยดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อผู้เขียนและเพื่อนพยายามล้อเลียนการเดินทางแบบผจญภัยของเหล่านักขี่มอเตอร์ไซด์ขนาดใหญ่ด้วยการนำมอเตอร์ไซด์คันเล็กของเขาลงไปขี่ในลำธารเล็ก ๆ และถ่ายรูปเอาไว้ดูอย่างขบขัน หรือเมื่อเขาเดินทางไปถึงหลวงพระบางแล้วพบว่ามอเตอร์ไซด์คันเล็กของเขาก็ได้รับความสนใจไม่แพ้มอเตอร์ไซด์ประเภทบิ๊กไบค์ก็ทำให้เขารู้สึกว่า

ตนเองก็เป็นนักเดินทางคนหนึ่งเช่นกัน และอาจมีความเหนือกว่าด้วยซ้ำในแง่ของการทำสิ่งที่ดูเป็นไปไม่ได้ให้เป็นไปได้ นั่นคือการเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์ขนาดเล็กเป็นระยะทางมากกว่า 1,400 กิโลเมตร ซึ่งมักไม่ค่อยมีใครทำ ดังที่เขายกคำพูดของคนที่เข้ามาแสดงความสนใจในการเดินทางของเขาว่า

เขาทั้งที่เราซื้อมอเตอร์ไซด์คันเล็ก ๆ แต่บรรทุกสัมภาระเยอะแยะ แถมยังซ้อนกันมาสองคนอีก เขาไม่เคยเจออะไรแบบนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นรถบิ๊กไบค์หรือไม่ก็ขี่คนละคัน
(อนุสรณ์ สนะพันธุ์, 2558, น. 216)

ในแง่นี้ อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนจึงถูกประกอบสร้างขึ้นจากวาทกรรมการเดินทางแบบดั้งเดิมซึ่งปฏิเสธตารางเวลาที่ตายตัวแบบนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ผลิตซ้ำวาทกรรมการเดินทางสมัยใหม่ที่สำคัญกับประสบการณ์ในระหว่างการเดินทางมากกว่าการไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง นอกจากนี้ ยังโอบรับแนวคิดเกี่ยวกับความเรียบง่ายหรือลัทธิมินิมัลลิสม์ (Minimalism) ซึ่งเป็นปรัชญาชีวิตที่เป็นที่นิยมในหมู่คนเจนวายซึ่งพยายามปฏิเสธวิถีชีวิตที่เร่งรีบตามแบบสังคมเมืองและโลกทุนนิยม

4.2 รถยนต์ : นักเดินทางกับความเป็นครอบครัว

รถยนต์เป็นยานพาหนะที่ให้ความสะดวกสบายและเป็นส่วนตัว นักเดินทางที่เลือกใช้รถยนต์ในการเดินทางก็เพื่อต้องการหลบเลี่ยงจากความวุ่นวายแออัดของการขนส่งสาธารณะ นอกจากนี้ รถยนต์ยังมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึงความเป็นอิสระและการหลบหนีออกจากบ้าน (Sachs, 1992, น. 106, อ้างถึงใน Smith, 2001, p. 168) เมื่อนักเดินทางเลือกใช้ยานพาหนะประเภทนี้ การเดินทางของพวกเขาจึงเปรียบเสมือนการเดินทางเพื่อหลบหนีจากภาระหน้าที่ซึ่งมักผูกติดมากับพื้นที่บ้านอย่างไรก็ดี ในบันทึกฯ ของนักเขียนเจนวายพบว่าการเดินทางโดยรถยนต์ของพวกเขาเป็นการเดินทางร่วมกับครอบครัวหรือคนรักมากกว่าการเดินทางโดยลำพัง การเดินทางโดยรถยนต์ของคนเจนวายจึงสื่อความหมายที่แตกต่างออกไปจากการเดินทางโดยยานพาหนะอื่น และยังเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างอัตลักษณ์

นักเดินทางที่สอดคล้องกับวาทกรรมครอบครัวอบอุ่นอันเป็นอุดมการณ์สำคัญของคนชั้นกลางในปัจจุบัน

4.2.1 รถยนต์กับพื้นที่บ้านและครอบครัว

ในบันทึกฯ เรื่อง **ฝันให้ไกลแล้วเข้าไปอเมริกา** ผู้เขียนเล่าถึงการเดินทางโดยรถยนต์ร่วมกับแม่และน้องสาวจากประเทศแคนาดาไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้เหตุผลการเดินทางครั้งนี้ว่า เป็นการไปรับน้องสาวของเขากลับไปเรียนต่อประเทศแคนาดาใกล้ประเทศไทย โดยในตอนต้นเรื่อง ผู้เขียนได้เล่าถึงภูมิหลังของครอบครัวว่ามีความรักใคร่สนิทสนมกันมาตั้งแต่เด็ก แต่เมื่อโตขึ้นต่างคนต่างก็แยกย้ายกันไปทำตามหน้าที่ ตัวเขาเรียนและทำงานอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ น้องสาวไปเรียนต่อที่ประเทศแคนาดา ส่วนแม่อาศัยอยู่ที่ประเทศไทย เมื่อพวกเขามีแผนการจะเดินทางไปรับน้องสาวกลับบ้าน ผู้เขียนจึงนัดแนะกับแม่ให้ไปพบกันที่ประเทศแคนาดา จากนั้นทั้งสามจึงออกเดินทางโดยรถยนต์เข้าไปยังประเทศอเมริกาด้วยกัน เราอาจกล่าวได้ว่าการเดินทางของผู้เขียนเปรียบได้กับการเดินทางเพื่อหวนคืนสู่ความเป็นครอบครัวอีกครั้งหลังจากที่สมาชิกแต่ละคนต้องแยกกันเป็นระยะเวลานาน

ในระหว่างการเดินทาง ผู้เขียนได้เล่าถึงบทบาทหน้าที่ของทุกคนภายในรถได้แก่ แม่ของเขาทำหน้าที่ขับรถ ผู้เขียนดูแลแผนที่และบอกเส้นทาง ส่วนน้องสาวนั่งอยู่ที่เบาะหลังคอยช่วยเหลือเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามแต่แม่หรือพี่ชายต้องการ ลักษณะดังกล่าวเปรียบได้กับบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัว โดยมีแม่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่นำพาสมาชิกไปสู่จุดหมาย ตัวผู้เขียนในฐานะพี่ชายทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้าครอบครัว ในขณะที่น้องสาวเป็นสมาชิกคนหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุน ภายในรถคันนี้จึงเปรียบเสมือนบ้านที่มีสมาชิกครอบครัวสามคนที่ต่างทำหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ดังที่ผู้เขียนกล่าวว่า “ทุกคนในรถมีหน้าที่ต่างกัน ช่วยเหลือกัน ช่วยกันแก้ปัญหาเวลาเจอสถานการณ์ลำบาก” (จิรภัทร พัวพิพัฒน์, 2561, น. 135)

เดิมทีจิรภัทรเป็นนักเขียนเจนวายที่มักเดินทางเพียงลำพัง เขาเขียนหนังสือบันทึกการเดินทางออกมาหลายเล่มและเล่าถึงประสบการณ์ของตนเพื่อ “สนับสนุนให้คนออกไปเดินทางคนเดียว” (จิรภัทร พัวพิพัฒน์, 2561, น. 281) หากแต่ในการเดินทางโดยรถยนต์ครั้งนี้กลับทำให้เขาได้พบประสบการณ์ที่ต่างออกไป เมื่อเขากล่าวว่าสิ่งที่น่าจดจำมากที่สุดของการเดินทางครั้งนี้คือการได้เดินทางร่วมกับครอบครัว

ทำให้เขาได้รู้จักคนในครอบครัวมากขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกัน และทำให้ได้ตระหนักว่า

ในโลกนี้มันไม่มีอะไรที่จะดีไปกว่าการได้ผจญภัยกับคนที่เรารัก ... ไม่ว่าคุณจะได้เดินทางมาหลายประเทศ เจอผู้คน มีเพื่อนนานาชาติมากแค่ไหนก็ตาม คนที่สำคัญที่สุดก็คือ 'ครอบครัว' และพวกเขาจะสำคัญกับคุณตลอดไป

(จิรภัทร พัวพิพัฒน์, 2561, น. 281)

เช่นเดียวกับบันทึก เรื่อง **Australia Spring Ways** ผู้เขียนก็ได้นำเสนอภาพตัวแทนของรถยนต์โดยเชื่อมโยงกับนัยของบ้านและครอบครัว โดยรถที่เธอใช้ในการเดินทางเป็นรถบ้านขนาดเล็กหรือแคมเปอร์แวน (Campervan) ซึ่งเป็นรถยนต์ที่ถูกดัดแปลงให้มีพื้นที่ใช้สอยและติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เช่น ที่นั่ง ที่นอน ที่ทำครัว เป็นต้น เธอกับคนรักได้ขับรถบ้านเดินทางไปตามเมืองต่าง ๆ ในประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนได้เปรียบเทียบรถคันดังกล่าวกับบ้านเอาไว้อย่างชัดเจน

ใครว่าเดินทางไกลแล้วต้องไกลบ้านเสมอไป นับจากนี้ฉันจะเถียงหัวชนฝา

บ้าน 'คัน' นี่เป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาขนานกับพื้นโลก เจ้าของบ้านเอากะเป๋ เอากล่อง เอาหีบ หรือไม่ว่ากระดานโต้คลื่นวางไว้บนหลังคาในบางโอกาส

บ้าน 'คัน' นี้มีครัวเล็ก ๆ สำหรับแก๊สหุงต้ม หม้อใบกะทัดรัด กระทะขนาดจ้อย กาน้ำร้อนที่พอชงกาแฟได้สองสามถ้วยในยามเช้า และอ่างล้างจานที่ความกว้างคุณยาวไม่เปลืองพื้นที่

บ้าน 'คัน' ไฉนมีโต๊ะเล็ก ๆ อยู่ในบ้าน เพียงพอกับมืออาหารที่ทำขึ้นแบบง่าย ๆ มีเบาะนอนขนาดพอรองร่างกาย มีผ้าห่มพร้อมหมอนสองใบ ทั้งโต๊ะอาหารและที่นอนคือตำแหน่งเดียวกัน

บ้านคันนี้ คันนั้น คันโน้น ล้วนไม่มีเสา เพราะบ้านมีเสาเคลื่อนที่ไม่ได้

บ้านคันนี้ คันนั้น คันโน้น ล้วนมีสี่ล้อ เพราะบ้านติดล้อจะขับไปไหนมาไหนก็ง่าย

(ดินกานต์, 2557, น. 15-16)

ลักษณะของรบบ้านที่ถูกดัดแปลงให้มีพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ไม่แตกต่างจากบ้าน จึงทำให้ยานพาหนะประเภทนี้เชื่อมโยงเข้ากับความเป็นบ้านในฐานะที่พักอาศัยได้แนบสนิท แต่ยิ่งไปกว่านั้นผู้เขียนยังได้นำเสนอรบบ้านในฐานะความหมายแฝงอีกด้วย

หาก ‘บ้าน’ มิได้หมายถึงแค่เสาและคาน มิได้ประกอบขึ้นด้วยหลังคาหน้าจั่ว ประตู หน้าต่าง ไม่ได้มีเพียงห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ แต่หมายถึงการมีอยู่ของใครคนหนึ่งอันเป็นที่รัก การเดินทางไปพร้อมกับใครคนนั้น คงไม่ต่างจากความรู้สึกว่าเรากำลังอยู่ในบ้านที่สบายใจ อบอุ่น ปลอดภัย ไม่เหงา

(ดินกานต์, 2557, น. 17)

สำหรับผู้เขียน บ้านไม่ได้หมายถึงสิ่งปลูกสร้างสำหรับอยู่อาศัยแต่ยังเป็นสถานที่รวมตัวกันของสมาชิกภายในครอบครัว เช่นเดียวกับรบบ้านที่เธอใช้เดินทางร่วมกับคนรักก็เปรียบเสมือนบ้านและครอบครัวที่ทำให้ความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย การเดินทางโดยรถยนต์ในบันทึกฯ เรื่องนี้ จึงเป็นการผนวกรวม ‘รถ’ กับ ‘บ้าน’ เข้าด้วยกัน ทั้งในทางกายภาพและความหมาย นอกจากนี้ ระหว่างการเดินทางเธอกับคนรักยังได้แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน กล่าวคือ เธอทำหน้าที่บอกเส้นทาง ส่วนเขาเป็นคนขับรถ ตอนทำอาหารเธอมีหน้าที่จัดเตรียมวัตถุดิบ ส่วนเขาเป็นคนประกอบอาหาร เธอเป็นคนดูแลค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ส่วนเขาเป็นคนเตรียมเพลงไว้เปิดผอ่นคลายในระหว่างทาง การแบ่งบทบาทหน้าที่กันเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกับการแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัว การเดินทางของผู้เขียนกับคนรักจึงไม่ได้หมายถึงการออกจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง แต่เป็นเสมือนการจำลองการเดินทางร่วมกันในชีวิตคู่ ซึ่งจะไปได้อย่างราบรื่นตลอดรอดฝั่งหรือไม่ก็อยู่ที่การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

เราเคยมองไม่ตรงกัน ยังไม่ถึงครึ่งทางก็เถียงกันเรื่องเส้นทางอยู่หลายครั้ง ฉันว่าซ้าย เขาว่าขวา แต่ในที่สุดแล้วเรายังต้องเดินทางไปในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า จะต้องมีคนใดคนหนึ่งยอมเลี้ยวไปตามที่อีกคนเห็นว่าใช่ จะถูกหรือผิดเลี้ยวไปเดี๋ยวก็นึก

เราทะเลาะกันได้ เห็นไม่ตรงกันได้ แต่เลิกรักกันบนถนนเส้นนี้ไม่ได้ ไม่มีใคร
ใจร้ายใจดำถึงขั้นทิ้งอีกคนให้ลงกลางทาง หรือปล่อยให้ไปต่อโดยลำพังได้ลงคอ ก็เรา
เดินทางด้วยกันมาไกลขนาดนี้แล้ว

(ดินกานต์, 2557, น. 120-121)

ในขณะที่ภาพตัวแทนของรถยนต์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าของตะวันตก โดยเฉพาะสังคมอเมริกันมักถูกนำเสนอในฐานะยานพาหนะที่อนุญาตให้ผู้ขับขี่ได้ หลบหนีออกจากความรับผิดชอบภายในบ้านหรือหน้าที่ต่อครอบครัวไปสู่อิสรภาพ (Smith, 2001, pp. 177) แต่ในบันทึกฯ ทั้งสองเรื่องข้างต้น การเดินทางโดยรถยนต์ กลับผูกพันอยู่กับบ้านและภาระหน้าที่ภายในบ้านอย่างชัดเจน การนำเสนอภาพตัวแทน ดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของผู้เขียนผูกพันอยู่กับครอบครัวและการให้ความสำคัญกับครอบครัวในฐานะปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสุขและความสำเร็จในชีวิต

4.2.2 นักเดินทางกับวาทกรรมครอบครัวอบอุ่น

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดและถือเป็นสถาบันแรกที่ทำให้ การศึกษาและหล่อหลอมสมาชิกของแต่ละสังคม ดังนั้น สังคมจึงมีความคาดหวังต่อ ครอบครัวให้มีลักษณะทางอุดมคติเพื่อให้สามารถผลิตสมาชิกที่ดีและเหมาะสม ให้แก่สังคมได้ อาทิ มีความรักใคร่กลมเกลียวและช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักแก้ไขและจัดการความขัดแย้งภายใน ครอบครัว เป็นต้น (ทัศนีย์ สมมิตร, 2551, น. 22-25) ลักษณะทางอุดมคติดังกล่าว ถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อสารมวลชนจนเกิดเป็นวาทกรรมครอบครัวอบอุ่นซึ่งเชื่อว่าเป็น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความสุขและประสบความสำเร็จ

คนเจนวายถือเป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอย่างมาก ในบันทึกการเดินทางที่เลือกมาศึกษาจะพบว่านักเขียนมักเล่าถึงภูมิหลังของครอบครัว ของตนเพื่อแสดงให้เห็นว่าพวกเขาได้รับการดูแลเอาใจใส่และการสนับสนุนเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้าน อาทิ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู รวมไปถึงการสนับสนุนด้าน เศรษฐกิจที่ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถออกเดินทางได้โดยไม่ลำบาก ในบันทึกฯ บางเล่ม

มีข้อเขียนของพ่อแม่ของนักเขียนปรากฏอยู่ด้วยเพื่อยืนยันการสนับสนุนจากครอบครัวที่มีต่อนักเขียนเหล่านี้

เมื่อปั่นเฮยปากชวนแม่ไป Road Trip ขับรถไปเที่ยวแคนาดาและข้ามไปอเมริกา ... จึงรีบทตอบตกลงรับปาก “แม่จะขับรถให้ก็แล้วกัน ส่วนที่เหลือมันต้องจัดการเองทุกอย่างนะ” ... การเดินทางครั้งนี้ให้คุณค่าและข้อคิดกับแม่อย่างมาก เพราะสิ่งที่ได้รับกลับมาไม่ใช่แค่ความสุขทางใจ แต่เป็นความสุขที่ไม่สามารถบรรยายออกมาเป็นคำพูดได้ รู้ว่าการได้มาขับรถให้มันได้ทำในสิ่งที่เขารักนั้นช่างมีความสุข

(จิรภัทร พัวพิพัฒน์⁸, 2561, น. 285)

คนเจนวายจึงเคยชินกับการได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว และเชื่อมั่นว่าชีวิตของพวกเขาจะประสบความสำเร็จได้ก็จากการมีครอบครัวที่ดีเป็นพื้นฐาน ดังนั้น คนเจนวายจึงใช้เวลาทรมนครอบครัวอบอุ่นมาประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางเพื่อแสดงให้เห็นว่าแม้พวกเขาจะเป็นนักเดินทางที่รักความสันโดษและนิยมการเดินทางออกห่างจากบ้านเพียงใดก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังคงให้ความสำคัญกับครอบครัวอันปัจจัยสำคัญที่ทำให้พวกเขาประสบความสำเร็จไม่ว่าจะในฐานะนักเดินทางหรือการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมก็ตาม

อนึ่ง รถยนต์ยังเป็นยานพาหนะที่คนเจนวายคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากพวกเขามาจากครอบครัวคนชั้นกลางที่ใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะเพื่อหลบเลี่ยงความแออัดของการขนส่งสาธารณะ หากแต่การจราจรในเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพมหานครก็ทำให้ผู้คนต้องใช้เวลาบนท้องถนนวันละหลายชั่วโมงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เด็กที่เติบโตขึ้นในช่วงเวลานี้จึงคุ้นเคยกับการรับประทานอาหารทำการบ้าน และทำกิจกรรมต่าง ๆ บนรถ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัวสำหรับคนเจนวายรถยนต์จึงให้ความคุ้นเคยไม่ต่างจากบ้านในแง่ของการเป็นพื้นที่ที่พวกเขาใช้เวลาในแต่ละวันในวัยเด็กมากที่สุด เป็นพื้นที่ที่ทำให้ได้อยู่พร้อมหน้าครอบครัวหลังจากที่แยกย้ายกันไปเรียนหรือทำงานมาตลอดทั้งวัน ดังนั้น ในบันทึกฯ

⁸ มุกดา พัวพิพัฒน์ แม่ของจิรภัทร พัวพิพัฒน์เขียนข้อความดังกล่าวไว้ในท้ายเล่มของบันทึก ฯ เรื่อง ฝันให้ไกลแล้วข้ามไปอเมริกา

ของนักเขียนเจนวาย รยยนต์จึงมีภาพตัวแทนของการเป็นพื้นที่บ้านและครอบครัว และทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของพวกเขาไม่จำเป็นต้องเป็นนักเดินทางที่รักสันโดษ หรือปรารถนาที่จะเดินทางเพียงลำพังเสมอไป การเป็นนักเดินทางที่ออกเดินทางไปพร้อมกับครอบครัวก็สามารถที่จะได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าแม้การเดินทางคนเดียวจะให้ประสบการณ์มากเพียงใด แต่ก็ไม่มีค่าเหนือไปกว่าครอบครัว

4.2.3 รยยนต์กับการเดินทางของผู้หญิง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการเดินทางเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับความเป็นชาย พื้นที่การเดินทางจัดเป็นพื้นที่ของความเป็นชายที่ปฏิเสธความเป็นหญิงซึ่งมักถูกติดอยู่กับบ้านในแง่ของความหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหว อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ทำให้การเดินทางสะดวกและปลอดภัยมากกว่าในอดีต ผู้หญิงจึงออกเดินทางกันมากขึ้น มีนักเดินทางหญิงที่ชื่นชอบการเดินทางเพียงลำพังและเขียนบันทึกการเดินทางเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ของพวกเธอเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การนำเสนอประสบการณ์การเดินทางของผู้หญิงกลับเป็นการตอกย้ำและผลิตซ้ำวาทกรรมความเป็นชาย โดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการพิสูจน์ความสามารถของผู้หญิงว่ามีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวสามารถเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากต่าง ๆ ได้ไม่แพ้กันนักเดินทางที่เป็นชายทำที่สุดแล้วบันทึกฯ เหล่านี้จึงยังคงผลิตซ้ำเรื่องเล่าแนวผจญภัยของเหล่าวีรบุรุษ และตอกย้ำวาทกรรมความเป็นชายในงานเขียนประเภทนี้

อย่างไรก็ดี ในบันทึกฯ เรื่อง **ถนนสายฤดูใบไม้ผลิ** ของดินกานต์ ผู้เล่ากลับนำเสนอเรื่องราวการเดินทางที่แตกต่างออกไปจากเรื่องเล่าแนววีรบุรุษดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ การเดินทางโดยรถบ้านของเธอกับคนรักไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อพิสูจน์ตัวเองหรือเพื่อพิชิตเส้นทางอันยากลำบาก หากแต่เป็นการเดินทางเชิงสัญลักษณ์ของการใช้ชีวิตร่วมกันที่ทั้งเธอและคนรักต่างต้องทำหน้าที่ของตนเพื่อประคับประคองให้การเดินทางหรือชีวิตคู่ของพวกเขาราบรื่นไปได้ตลอดรอดฝั่ง แม้การแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในรถ เช่น คนรักของเธอทำหน้าที่ขับรถ ส่วนเธอเป็นคนบอกเส้นทางจะเป็นการตอกย้ำบทบาทความเป็นหญิงในครอบครัวที่ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายมีหน้าที่เป็นผู้นำ แต่ดินกานต์ได้นำเสนอผ่านเรื่องเล่า

ให้เห็นว่าทั้งสองต่างมีความจำเป็นซึ่งกันและกัน การเดินทางครั้งนี้ไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากขาดใครคนใดคนหนึ่ง

เช่นเดียวกับการที่รถยนต์มีภาพตัวแทนสัมพันธ์อยู่กับความเป็นชายและการเป็นอิสระจากภาระหน้าที่ภายในบ้าน บ้านก็มักถูกพิจารณาในฐานะพื้นที่ของความเป็นหญิงและมาพร้อมกับภาระหน้าที่ต่าง ๆ การใช้รถบ้านในการเดินทางได้ทำให้พื้นที่ของความเป็นชายและความเป็นหญิงซ้อนทับเข้าด้วยกัน ผู้ชายไม่จำเป็นต้องปฏิเสธภาระหน้าที่ภายในบ้านเพื่อพิสูจน์ความเป็นชายเสมอไป เช่นเดียวกับที่คนรักของเธอคอยทำหน้าที่ต่าง ๆ รวมถึงการปรุงอาหารในระหว่างการเดินทาง ส่วนผู้หญิงก็ออกเดินทางได้โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าเธอมีความกล้าแกร่งทัดเทียมกับผู้ชาย แต่สามารถเดินทางได้อย่างรื่นรมย์ภายในรถบ้านซึ่งเป็นทั้งยานพาหนะที่พาเธอออกเดินทาง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ทำให้เธอได้แสดงอัตลักษณ์ความเป็นหญิงผ่านการเล่าถึงกิจวัตรประจำวันภายในรถบ้าน เช่น การประกอบอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ หรือการบรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ภายในรถที่ไม่ต่างจากการบรรยายถึงเครื่องบินและข้าวของเครื่องใช้ภายในบ้านจากสายตาของแม่บ้าน

ที่นอนประกอบด้วยไม้สามแผ่น มีเบาะสามพอนรองทับอีกที ชั้นตอนคือยกเบาะตรงกลางขึ้น เอาขาโต๊ะขึ้นค้ำยัน แล้วใช้ไม้แผ่นกลางวางบนขาตั้ง เราจะได้โต๊ะอาหารโดยมีเก้าอี้หนึ่งเป็นเบาะสองฝั่งที่เหลือ

ฉันชอบไอเดียนี้อย่าง Wicked เป็นบ้า เป็นการใช้พื้นที่แคบเล็กอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด มีหน้าต่างได้เบาะยังใช้เป็นตู้เก็บของได้ ส่วนของครัวก็เป็นตู้ไม้ธรรมดา แบ่งเป็นช่องเป็นชั้น ทำอ่างล้างจานติดเข้าไป หาถังน้ำมาตั้งข้างใต้ ต่อสายยางและหัวปั๊มสูบน้ำขึ้นมาใช้ เท่านั้นที่เหลือเพื่อแล้วสำหรับหนุ่มสาวบ่น้อย

(ดินกานต์, 2557, น. 83)

เรื่องเล่าของดินกานต์จึงเป็นเรื่องเล่าการเดินทางของผู้หญิงที่ไม่ได้ผลิตซ้ำวาทกรรมความเป็นชายดังที่มักจะพบอยู่เสมอในบันทึกการเดินทาง หากแต่เป็นเรื่องเล่าของผู้หญิงที่กล่าวถึงกิจวัตรประจำวันภายในบ้านและการใช้ชีวิตครอบครัวควบคู่ไปกับเรื่องเล่าการเดินทาง การใช้รถยนต์ที่ดัดแปลงเป็นรถบ้านในการเดินทาง

ได้ทำให้ผู้หญิงสามารถออกเดินทางและนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นหญิงของเธอไปได้พร้อม ๆ กัน

4.3 รถไฟ : นักเดินทางกับการศึกษาเรียนรู้

รถไฟเป็นยานพาหนะที่มีความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 ทั้งในแง่ของการเป็นยานพาหนะที่เปิดโอกาสให้คนจำนวนมากออกเดินทางได้ในยุคสมัยที่การเดินทางยังเป็นเรื่องยากลำบาก ทั้งยังส่งผลให้เกิดบริษัทรับจ้างจัดการการท่องเที่ยวที่กลายมาเป็นต้นแบบของบริษัทท่องเที่ยวในเวลาต่อมา นอกจากนี้ การเดินทางโดยรถไฟยังมีข้อจำกัดทั้งด้านเวลาและเส้นทางซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างตายตัว กลุ่มคนที่เรียกตนเองว่านักเดินทางซึ่งนิยมแสวงหาอิสรภาพและไม่ต้องการพบกับเหล่านักท่องเที่ยวจึงมักหลีกเลี่ยงการเดินทางเช่นนี้ ยิ่งเมื่อเมื่อยานพาหนะสมัยใหม่อย่างมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ถือกำเนิดขึ้นทำให้การเดินทางสะดวกรวดเร็ว เป็นส่วนตัว และมีอิสรภาพมากกว่าเดิม การเดินทางโดยรถไฟจึงห่างไกลจากความคุ้นเคยของผู้คนในปัจจุบันออกไป โดยเฉพาะคนเจนเนอเรชั่นวายซึ่งมักอาศัยอยู่ในเขตเมือง ดังที่ผู้เขียนเรื่อง *นั่งรถไฟไปหลังคาโลก* กล่าวว่

พูดตามตรง คนอย่างพวกเราแทบไกลห่างกับการโดยสารรถไฟมาก รถไฟถือเป็นเพื่อนที่ไม่สนิทเลย รู้จักกันห่าง ๆ เราสนิทกับรถยนต์ รถเมล์ รถไฟฟ้ามากกว่า (สกวเดือน งามศิริอุดม, 2560, น. 22)

นักเดินทางเจนเนอเรชั่นวายจำนวนหนึ่งจึงหันมาใช้รถไฟเป็นยานพาหนะหลักในการเดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ที่พวกเขาไม่ค่อยได้พบในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการเดินทางโดยรถไฟบนเส้นทางระยะไกลเพื่อข้ามประเทศหรือข้ามทวีปซึ่งต้องใช้ระยะเวลาเดินทางครั้งละนานหลายวันหรือหลายสัปดาห์ โดยนักเขียนมักกล่าวถึงการเดินทางดังกล่าวว่าเป็นการเดินทางบนเส้นทางในฝันที่พวกเขาต้องการทำให้สำเร็จสักครั้งในชีวิต

4.3.1 รถไฟกับการเดินทางเพื่อการศึกษาเรียนรู้

ในบันทึกการเดินทางที่เล่าถึงการเดินทางโดยรถไฟ ผู้เขียนมักให้ความหมายแก่การเดินทางรูปแบบนี้ว่าเป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาเรียนรู้หรือการเดินทางที่ทำให้พวกเขาได้ค้นพบคำตอบบางอย่างของชีวิต เห็นได้อย่างชัดเจนจากการตั้งชื่อเรื่องตัวอย่างเช่น บันทึก เรื่อง **วิชาเดินทางหลังเลิกเรียน** ของพลอยไพลิน ตั้งประภาพร ซึ่งเล่าถึงการออกเดินทางโดยรถไฟจากประเทศจีนไปยังทวีปยุโรป โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์สำคัญของการเดินทางในครั้งนี้อย่างชัดเจนว่าเป็นการเดินทางเพื่อทำตามความฝันและค้นหาคำตอบว่าเธอจะทำอะไรต่อไปดีหลังจากจบการศึกษา หรืออีกตัวอย่างหนึ่งจากเรื่อง **ทริปในฝันฯ** และ **สูตรวางปลายทางยุโรปฯ** ผู้เขียนใช้นามปากกาว่า หมอ ๆ ตะลุยโลก พวกเขาเป็นนักศึกษาแพทย์ที่อยู่ระหว่างรอผลการสอบใบประกอบวิชาชีพและได้ใช้เวลาระหว่างนั้นเดินทางโดยรถไฟจากสาธารณรัฐประชาชนจีนไปยังทวีปยุโรปเช่นเดียวกัน เมื่อการเดินทางสิ้นสุดลงพวกเขาได้ตั้งชื่อบทสุดท้ายของบันทึกว่า **“ปัจฉิมนิเทศ”** และเรียกการถ่ายรูปครั้งสุดท้ายก่อนสิ้นสุดการเดินทางว่า **“พิธีจบการเดินทาง”** ซึ่งเป็นการล้อกับชุดคำและพิธีกรรมที่นักเรียนหรือนักศึกษาจะต้องเข้าร่วมหลังจบการศึกษา เป็นต้น

การเชื่อมโยงการเดินทางกับการศึกษาเรียนรู้เป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมการเดินทางที่มีมาแต่เดิม นั่นคือ การเดินทางคือการเรียนรู้ มีที่มาจากการเดินทางในรูปแบบ **“แกรนด์ทัวร์” (Grand tour)** ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 อันเป็นธรรมเนียมของสุภาพบุรุษชาวอังกฤษซึ่งนิยมออกเดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปเพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมต้นกำเนิดของยุโรป ในบันทึกเหล่านี้ผู้เขียนจึงมักเล่าถึงเรื่องราวการเดินทางที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขาได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่นและยังได้รับประสบการณ์หรือบทเรียนที่มีคุณค่าต่อชีวิต การนำเสนอเรื่องเล่าในลักษณะดังกล่าวทำให้นักเขียนสามารถประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางในฐานะกลุ่มคนที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าถึงวัฒนธรรมความเป็นอื่น ทั้งยังได้ทำกิจกรรมที่มีคุณค่าและความหมายต่อชีวิต แตกต่างจากเหล่านักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ออกเดินทางเพื่อความสนุกสนานรื่นรมย์และให้ความสนใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ไปเยือนอย่างฉาบฉวย

แม้ว่าในคริสต์ศตวรรษที่ 19 รถไฟจะเป็นยานพาหนะที่ทำให้การท่องเที่ยวยุคใหม่แบบมวลชนถือกำเนิดและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ในปัจจุบันรถไฟ โดยเฉพาะรถไฟที่วิ่งบนเส้นทางระหว่างประเทศหรือระหว่างทวีปกลับเป็นที่นิยมของเหล่านักเดินทาง อาจเนื่องจากผู้คนในยุคสมัยใหม่มียานพาหนะที่สะดวกรวดเร็วและเป็นส่วนตัวกว่า เช่น เครื่องบิน รถยนต์ เป็นต้น การโดยสารรถไฟเพื่อเดินทางข้ามทวีปเป็นระยะเวลาสั้น ๆ จึงกลายเป็นประสบการณ์แปลกใหม่ที่ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ห่างไกลจากความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน ยิ่งไปกว่านั้น ลักษณะเฉพาะของการเดินทางโดยรถไฟยังก่อให้เกิดสิ่งที่มีเซล เดอ เซร์โต (Michel de Certeau) เรียกว่า “*A travelling incarceration*” (De Certeau, 1984, pp. 111-114) หรือการเดินทางของการถูกกักขัง กล่าวคือ ผู้โดยสารที่เดินทางโดยรถไฟจะไม่สามารถขึ้นหรือลงจากรถได้อย่างอิสระ พวกเขาจะรู้สึกเหมือนถูกกักขังเอาไว้ในพื้นที่สี่เหลี่ยมแคบ ๆ ของตู้โดยสารที่เหมือนกับกรงขังไปจนกว่ารถไฟจะเข้าจอดยังสถานีใดสถานีหนึ่งตามเวลาที่กำหนด แม้จะมองเห็นวิวทิวทัศน์ที่อยู่นอกหน้าต่าง แต่ก็เป็ทิวทัศน์ที่มีระยะห่าง ไม่สามารถเข้าถึงหรือสัมผัสได้ ดังนั้นเมื่อใช้เวลาอยู่บนรถไฟเป็นเวลานาน ๆ ก็จะกลายเป็นความรู้สึกซ้ำซากจำเจ ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย

เข้านี้ข้างหม่นหมอง ในรถไฟก็น่าเบื่อ บรรยากาศนอกหน้าต่างอึมครึม ท้องฟ้าก็ไม่สดใส เพราะแสงแดดถูกเมฆก้อนใหญ่บดบังจนมืด...

หลายชั่วโมงผ่านไป วิวที่เคยทำให้ตื่นเต้นมาตลอดการเดินทางก็กลายเป็นภาพที่น่าเบื่อ ถึงจะสวยแค่ไหน แต่ถ้าต้องนั่งมองทั้งวันมันก็เบื่ออยู่ดี

(พลอยไพลิน ตั้งประภาพร, 2563, น. 130)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมักหันมาให้ความสนใจในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพของตู้โดยสารซึ่งสามารถดัดแปลงเป็นเตียงนอนหรือโต๊ะรับประทานอาหาร ทำให้ผู้เขียนรู้สึกตื่นตาตื่นใจ รวมไปถึงการให้ความสนใจในตัวผู้โดยสารคนอื่นซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งเดียวที่จะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อรถไฟเข้าเทียบสถานีหนึ่ง ๆ ก็จะมีผู้โดยสารผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมา ในบันทึกฯ เหล่านี้จึงมี

การเล่าถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับคนที่เขาได้พบบนรถไฟเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้โดยสารที่เป็นนักเดินทางด้วยกันและคนท้องถิ่น ซึ่งผู้โดยสารเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้เขียนได้เรียนรู้ประสบการณ์แปลกใหม่และวัฒนธรรมที่ต่างจากตนเอง เช่น การได้พบกับนักเดินทางที่เดินทางมาแล้วทั่วโลกซึ่งทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจ การได้พบกับนักเดินทางที่มีอาชีพแปลก ๆ การได้สนทนากับคนท้องถิ่นและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ชายสอง หญิงหนึ่ง ที่ต่างเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา บนขบวนรถไฟได้แลกเปลี่ยนภาษาและความหมายซึ่งกันและกัน เธอสอนพวกผมออกเสียงอย่างใจเย็น เพราะแต่ละคำของภาษารัสเซียค่อนข้างออกเสียงยาก จากสอนตัวเลข บานปลายไปถึงตัวอักษร การแนะนำตัว และการตั้งคำถามง่าย ๆ จากคนแปลกหน้าเริ่มเป็นคนคุ้นเคย (หมอ ๆ ตะลุยโลก, 2558ก, น. 164-165)

การเล่าเรื่องดังกล่าวทำให้ผู้เขียนได้นำเสนออัตลักษณ์นักเดินทางที่กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และเข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นอันสอดคล้องกับวาทกรรมการเดินทางคือการเรียนรู้ดังที่กล่าวมา ไม่เพียงเท่านั้น การเรียนรู้ดังกล่าว ยังหมายรวมไปถึงการได้ค้นพบคำตอบของบางสิ่งบางอย่างจากการเดินทางครั้งนี้และทำให้ตัวตนของผู้เขียนเปลี่ยนแปลงไป

ข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบจากบันทึกฯ ที่ผู้เขียนเลือกเดินทางโดยรถไฟคือ ผู้เขียนมักจะเป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการจบการศึกษา พวกเขาเลือกเดินทางโดยรถไฟเป็นการเดินทางไกลครั้งแรกในชีวิต เช่น พลอยไพลิน ที่เดินทางโดยรถไฟหลังจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อค้นหาคำตอบว่าตนเองจะทำอะไรต่อไปดี หมอ ๆ ตะลุยโลกที่อยู่ระหว่างรอผลการสอบใบประกอบวิชาชีพ สกาวเดือนที่ออกเดินทางพร้อมกับเพื่อนอีก 2 คนหลังจบการศึกษาเพื่อเตรียมตัวก่อนเข้าสู่ชีวิตการทำงาน จะเห็นได้ว่านักเขียนเหล่านี้อยู่ในระหว่างช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสถานภาพ เรื่องเล่าการเดินทางโดยรถไฟของพวกเขาจึงเปรียบเสมือนเรื่องเล่าเชิงสัญลักษณ์ว่าด้วยการเดินทางเพื่อการเปลี่ยนผ่าน โดยมีรถไฟเป็น

ยานพาหนะที่นำพาพวกเขาให้เปลี่ยนแปลงจากตัวตนหนึ่งไปเป็นอีกตัวตนหนึ่งเมื่อการเดินทางสิ้นสุดลง

การเดินทางเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ สัมพันธ์กับรูปแบบการเดินทางของรถไฟด้วย กล่าวคือ รถไฟเป็นยานพาหนะที่ผู้โดยสารไม่สามารถขึ้นลงได้โดยอิสระเมื่ออยู่บนรถไฟพวกเขาจำเป็นต้องนั่งหรือนอนอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด เราอาจอนุมานได้ว่า ลักษณะดังกล่าวคล้ายคลึงกับห้องเรียนในโรงเรียนที่นักเรียน นักศึกษา จำต้องนั่งอยู่ในห้องจนกว่าจะหมดเวลา แม้จะรู้สึกเบื่อหน่ายแต่ก็ไม่สามารถหลบหนีไปได้จนกว่าจะถึงเวลาพักระหว่างเปลี่ยนคาบเรียน การเรียนและการหยุดพักเป็นช่วง ๆ เช่นนี้สอดคล้องกับรูปแบบการเดินทางโดยรถไฟที่จะมีการหยุดพักชั่วคราวเมื่อถึงสถานีหนึ่ง ๆ แต่เมื่อถึงเวลาที่กำหนดก็ต้องเดินทางต่อไปจนกว่าจะถึงสถานีปลายทาง หากเปรียบเทียบการเป็นนักเดินทางกับชีวิตของนักเรียนนักศึกษาก็คือเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในหลักสูตรที่กำหนดไว้ พวกเขาก็จะเปลี่ยนจากนักเรียนหรือนักศึกษาไปเป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมจะก้าวสู่โลกของการทำงานต่อไป

คนเจนวายเป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา พวกเขาได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาจากครอบครัวตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย นอกจากนี้ ค่านิยมของคนรุ่นก่อนหน้าได้ปลูกฝังให้พวกเขาใช้เวลาส่วนใหญ่ในช่วงวัยรุ่นไปกับการศึกษาเล่าเรียน ไม่เว้นกระทั่งวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่ต้องไปโรงเรียนกวดวิชา ดังนั้น เมื่อเรียนจบจึงเท่ากับสิ้นสุดชีวิตการเรียนในระบบที่นำเบื่อหน่าย การได้ออกเดินทางจึงอาจถือเป็นครั้งแรกที่พวกเขาได้ศึกษาเรียนรู้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการและมองว่าประสบการณ์นอกห้องเรียนเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งก่อนที่จะก้าวสู่ชีวิตการทำงาน ภาพตัวแทนของการเดินทางโดยรถไฟที่คล้ายคลึงกับห้องเรียนจึงถูกเชื่อมโยงเข้ากับวาทกรรมการเดินทางคือการเรียนรู้ เพื่อนำเสนออัตลักษณ์นักเดินทางที่ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าและความหมายต่อการดำเนินชีวิต

อนึ่ง ลักษณะดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อเสนอเพิ่มเติมของ เดอ เซร์โต (De Certeau, 1984, pp. 111) ที่มองว่า ขณะที่ขบวนรถไฟเคลื่อนที่ไปตามรางจะก่อให้เกิดพื้นที่ที่หยุดนิ่ง 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ภายในและพื้นที่ภายนอกรถไฟ กล่าวคือ ในขณะที่รถไฟแล่นไป ผู้โดยสารที่อยู่ในห้องโดยสารจะรู้สึกเหมือนว่าสิ่งแวดล้อม

รอบตัวล้วนหยุดนิ่ง ไม่ว่าจะเป็นที่นั่ง ที่นอน สิ่งของ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ รวากับว่า พื้นที่ภายในรถไฟเป็นพื้นที่ที่ปราศจากการเคลื่อนไหวและไม่มีกิจกรรมใดให้ทำ นอกจากนั่งหรือนอนรอเวลาให้รถไฟไปถึงสถานีปลายทาง ยกเว้นก็แต่ทีวีทัศน์ภายนอกหน้าต่างเท่านั้นที่ดูเหมือนจะมีการเคลื่อนไหว แต่กระนั้นพื้นที่ภายนอกที่มองเห็นผ่านกรอบหน้าต่างรถไฟก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่หยุดนิ่งเช่นกัน เนื่องจากผู้โดยสารจะมองเห็นทีวีทัศน์ด้านนอก อาทิ ภูเขา ท่งหญ้า หรือหมู่บ้านที่รถไฟแล่นผ่านเป็นวัตถุที่หยุดนิ่ง มีเพียงตัวผู้โดยสารที่นั่งอยู่ในรถไฟเท่านั้นที่เป็นฝ่ายเคลื่อนที่ผ่านวัตถุเหล่านั้นไป ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้โดยสารรถไฟรู้สึกราวกับว่ามีเพียงตัวเองที่เคลื่อนที่มุ่งตรงไปข้างหน้าท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่หยุดนิ่งทั้งภายในและภายนอก

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้โดยสารจะตระหนักถึงการเคลื่อนที่ของตัวเองในท่ามกลางความหยุดนิ่ง เสมือนว่ามีเพียงพวกเขาที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาที่อยู่บนรถไฟ และทำให้ได้ครุ่นคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทบทวนประสบการณ์หรือการใคร่ครวญเกี่ยวกับตนเอง ภายในพื้นที่อันหยุดนิ่งนั้นจึงมีเพียงความคิดของผู้เขียนที่เคลื่อนที่ไปพร้อม ๆ กับการเคลื่อนไปข้างหน้าของรถไฟ ผู้เขียนจะตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงทางความคิดของตน จากเมื่อแรกเริ่มออกเดินทางกับเมื่อสิ้นสุดการเดินทางที่สถานีสุดท้าย ดังนั้น เราอาจกล่าวได้ว่าการเดินทางโดยรถไฟเปรียบเสมือนกระบวนการเปลี่ยนผ่านสถานภาพหรือการเปลี่ยนผ่านช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ของชีวิต เนื่องจากนักเขียนเหล่านี้เพิ่งเรียนจบและกำลังจะก้าวเข้าสู่โลกการทำงาน พวกเขาออกเดินทางโดยรถไฟในช่วงพักค้นเวลาระหว่างการรอลงเปลี่ยนสถานะ ในแง่นี้ รถไฟได้กลายเป็นอุปลักษณะของการเปลี่ยนผ่านจากตัวตนหนึ่งไปยังอีกตัวตนหนึ่ง หรือจากภาวะของการไม่รู้ไปสู่การตระหนักรู้เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมต่อช่วงเวลาต่อไปของชีวิต ในที่นี้คือโลกของการทำงานและการเป็นผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น หมอ ๆ ตะลุยโลกที่เมื่อเริ่มต้นออกเดินทางพวกเขาเป็นนักเรียนแพทย์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและอยู่ระหว่างรอผลการสอบใบประกอบวิชาชีพ เมื่อเดินทางไปถึงกลางทางพวกเขาก็ได้ทราบว่าพวกเขาสอบผ่านและสิ้นสุดการเดินทางด้วยสถานภาพของการเป็นแพทย์เต็มตัว หรือ พลอยไพลิน ตั้งประภาพร ที่ออกเดินทางเพื่อแสวงหาคำตอบว่าหลังเรียนจบแล้วจะประกอบอาชีพหรือทำอะไรต่อไปดี แม้ว่าในตอนสุดท้ายที่เธอลงจากรถไฟ พลอยไพลินจะไม่มีคำตอบที่แน่ชัด แต่ประสบการณ์

จากการเดินทางทำให้เธอเข้าใจความต้องการของตนเองและไม่หวาดกลัวที่จะก้าวสู่อีกช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต

หลังจากนี้ เราจะเริ่มต้นชีวิตเข้าสู่การทำงานที่แท้จริง ประสบการณ์ ความคิด
ทุกอย่างจะถูกนำมาใช้

จากโลกของนักเรียนสู่โลกมีอาชีพ

จากเด็กที่แบมือขอเงินพ่อแม่ สู่โลกที่หาเงินเลี้ยงตนเอง

และจากชีวิต ณ จุดหนึ่ง เข้าสู่ชีวิต อีกจุดหนึ่ง

จุดเริ่มต้นจากเราเป็นคนธรรมดา

การเดินทางพิสูจน์ให้เราเห็นว่า เราสามารถทำได้

(พลอยไพลิน ตั้งประภาพร, 2563, น. 292-293)

จากที่กล่าวมา การเดินทางโดยรถไฟจึงทำให้ผู้เขียนตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนผ่านสถานภาพของตนและได้รับบทเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งผ่านกระบวนการเหล่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับวาทกรรมว่าด้วยการเดินทางคือการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้อื่นเพียงอย่างเดียวแต่ยังหมายถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองหรือการทำความรู้จักตนเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้การเดินทางของพวกเขาามีคุณค่าเหนือกว่าการเดินทางของเหล่านักท่องเที่ยวที่มักถูกมองว่าเป็นเพียงความสนุกสนานรื่นรมย์และเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ให้ประโยชน์ที่ลึกซึ้งมากเท่ากับการเดินทาง

4.3.2 บทเรียนจากการเดินทางของนักเดินทางเจนเอเรชั่นวาย

วาทกรรมการเดินทางคือการเรียนรู้ได้รับการผลิตซ้ำบ่อยครั้งในบันทึกการเดินทางร่วมสมัยเพื่อให้ผู้เขียนประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางที่มีความแตกต่างจากเหล่านักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ของนักเดินทางเหล่านี้ โดยเฉพาะเหล่านักเขียนเจนเอเรชั่นวายมักเป็นไปอย่างฉาบฉวยและผิวเผินไม่ต่างจากเหล่านักท่องเที่ยวเท่าใดนัก แม้หลายครั้งนักเขียนจะพยายามแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นนักเดินทางที่กระตือรือร้นในการเข้าถึงวัฒนธรรมของผู้อื่น ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเรื่อง **ทริปในฝันฯ** ได้ขอให้คนท้องถิ่นช่วยสอนภาษาอย่างง่าย ๆ ให้ ทำให้พวกเขาได้สนทนากับคนท้องถิ่นจนเปลี่ยนแปลงจาก “คนแปลกหน้า” ไปเป็น “คนคุ้นเคย” อย่างไรก็ตาม การสอนภาษาแต่เพียงผิวเผินในระยะเวลาสั้น ๆ คงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่

ลึกซึ้งจริงจัง การอ้างว่าพวกเขาได้กลายเป็นคนคุ้นเคยกับคนท้องถิ่นก็ออกจะเกินจริงไปสักหน่อย การนำเสนอประสบการณ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงการผลิตซ้ำเรื่องเล่าเกี่ยวกับมิตรภาพระหว่างคนต่างวัฒนธรรมที่พบได้ทั่วไปในบันทึกการเดินทางและประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางที่กระตือรือร้นให้ชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ หลายครั้งนักเขียนยังมักแสดงความรู้สึกอึดอัดลำบากใจกับพฤติกรรมหรือกิจกรรมของคนท้องถิ่นที่พบบนรถไฟ อาทิ การถอดเสื้อผ้าอย่างเปิดเผย การให้เด็กเล็กขับถ่ายกลางห้องโดยสาร การตั้งกลุ่มพูดคุยเสียงดังกีดขวางทางเดิน การซักถามเรื่องส่วนตัวของนักเขียน พวกเขาจะรู้สึกแปลกแยกต่อกิจกรรมซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นกิจกรรมตามความเคยชินของคนท้องถิ่นที่อาศัยรถไฟเดินทางอยู่เป็นประจำ ความลำบากใจเหล่านี้หลายครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายเพราะนักเขียนไม่สามารถหลีกเลี่ยงไปไหนได้และบนรถไฟก็ไม่มีพื้นที่ส่วนตัวเพียงพอให้หลบหนี พวกเขาทำได้เพียงหลบขึ้นไปนอนบนที่นอนชั้นสองที่สูงแล้วน่าจะห่างไกลจากความวุ่นวายในห้องโดยสารมากที่สุด หรือมีฉะนั้นก็ตัดการสื่อสารจากภายนอกด้วยการใส่หูฟังเพื่อเล่นเกมหรือดูหนังในคอมพิวเตอร์ส่วนตัว

ฉันรู้สึกอึดอัดนิดหน่อย คือก็รู้ว่าเธออยากมีคนคุยด้วย เพราะฉันก็อยากเหมือนกัน แต่เมื่อไม่มีภาษามือ ฉันก็ไม่สามารถโต้ตอบและสร้างบทสนทนา与她ได้นอกไปจากการส่งเสียงตอบรับว่า “ดา ดา” (แปลว่า ใช่) ทั้งที่ไม่เข้าใจอะไรเลย

นอกจากนี้ ฉันยังหงุดหงิดนิดหน่อย เพราะตลอดเย็นนั้น มีเด็กสองคนวิ่งเปรี๊ยะกันตรงทางเดินในตู้รถไฟ พวกเขาวิ่ง วิ่ง และวิ่ง พร้อมกับส่งเสียงกรีดลั่นไม่หยุด จนเด็กน้อยที่อยู่ติดกับห้องของฉันส่งเสียงกรีดร้องแหลมสูงแทรกเข้ามา ... หนึ่งชั่วโมงผ่านไป เสียงกรีดยังไม่หยุด ฉันพยายามระงับอารมณ์ด้วยการนอนฟังเพลงบนเตียง แต่การนั่ง ๆ นอน ๆ ทั้งวันทำให้ฉันเริ่มปวดหัว การไม่ได้สื่อสารกับใครเลยบวกกับเสียงกรีดของเด็กทำให้ฉันกำลังจะเป็นบ้า

(มินท์, 2557, น. 214)

จะเห็นได้ว่าบางครั้งนักเขียนก็ไม่ได้แสดงความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมเสมอไป ทั้งยังรู้สึกรำคาญใจที่ถูกรบกวนความสงบอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้ประสบบนรถไฟนั้นจะเป็นไป

ในแง่บวกหรือแง่ลบ แต่ท้ายที่สุดนักเขียนก็จะเล่าถึงเหตุการณ์เหล่านั้นในฐานะประสบการณ์ที่น่าจดจำ หรือตีความประสบการณ์ที่ตนได้รับในฐานะบทเรียนที่มีคุณค่า ทั้งนี้ การตีความดังกล่าวสัมพันธ์กับวาทกรรมที่แวดล้อมและส่งอิทธิพลต่อเจ้าของประสบการณ์ในฐานะปัจเจกบุคคลที่เป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มนักเขียนเจนอเรชั่นวายที่ส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มคนชั้นกลางในเมืองและได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมการเดินทางและการท่องเที่ยวซึ่งหมุนเวียนอยู่ในสังคม พวกเขาสมาทานวาทกรรมการเดินทางในฐานะกิจกรรมที่มีคุณค่าเหนือกว่าด้วยการประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางให้แก่ตนเอง โดยตีความประสบการณ์ที่ได้รับภายใต้วาทกรรมดังกล่าวซึ่งมักจะสอดคล้องกับรสนิยมทางชนชั้นของตน

ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือผู้เขียนในเรื่อง **นั่งรถไฟไปหลังคาโลก** ได้เล่าถึงประสบการณ์การเดินทางโดยรถไฟแบบ Hard seat ไปยังเมืองปักกิ่ง รถไฟประเภทดังกล่าวมีเพียงที่นั่งที่ไม่สามารถปรับเอนได้และยังต้องใช้เวลาเดินทางกว่า 24 ชั่วโมง เมื่อขึ้นไปบนรถไฟ ผู้เขียนพบว่ามีการจองที่นั่งจำนวนมากที่ขึ้นรถไฟขบวนเดียวกันโดยไม่มีที่นั่ง บางคนต้องนั่งหรือนอนบนพื้น บางคนก็พกพาเก้าอี้มาเอง บางคนก็อาศัยเบียดนั่งกับผู้โดยสารคนอื่น และบางคนก็ต้องยืนไปตลอดทาง ผู้เขียนประหลาดใจและรู้สึกว่าเป็นประสบการณ์ที่ไม่เคยพบมาก่อน จากนั้นจึงได้สังเกตพฤติกรรมของคนท้องถิ่นรอบข้าง และพบว่าคนท้องถิ่นไม่รู้สึกรู้สิดัดหรือลำบากใจกับสิ่งที่เผชิญอยู่ราวกับว่าพวกเขาารู้ดีอยู่แล้ว เพราะบางคนก็ยื่นดีแบ่งปันที่นั่งและอาหารให้แก่คนอื่น บางคนก็ผูกมิตรกับคนที่ยืนข้าง ๆ กันไปโดยปริยาย ดังนั้น เมื่อการเดินทางยาวนานนี้สิ้นสุดลง ผู้เขียนก็ได้บทสรุปว่า

บนรถไฟขบวนนี้มีความรักเกิดขึ้น

เด็กสาวสองคนที่ไม่เคยรู้จักกันเลยกลับดูสนิทกันเหมือนรู้จักกันมานาน แบ่งที่นั่งให้กัน นั่งตักกัน หัวเราะ ตื่นเต้นไปด้วยกัน ร่วมเดินทางไปด้วยกัน

ความลำบากอาจเกิดความผูกพันลึกลับ

ภรรยาเริ่มนอนไม่หลับ สามสี่จึงตัดสินใจลุกไปยืนเพื่อให้ภรรยาอนิธดาให้สบาย ส่วนอาเจ้ข้าง ๆ ก็ยื่นดีช่วยเหลือให้ภรรยายืดขามาที่ตักตนเองได้

บนรถไฟขบวนนี้มีความรัก

(สกาเวเดือน งามศิริอุดม, 2560, น. 122)

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนตีความประสบการณ์ครั้งนี้ไปในแง่ดีและทำให้เป็นเรื่องโรแมนติก (romanticize) โดยย้าให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของคนท้องถิ่นที่ช่วยเหลือกันอย่างเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นสามีภรรยาหรือคนแปลกหน้าต่างก็มีน้ำใจให้แก่กันซึ่งทำให้ผู้เขียนรู้สึกประทับใจมากจนมองว่าการเดินทางครั้งนี้แม้จะยาวนานแต่ก็ทำให้ได้เห็น “ความรัก” ที่ทุกคนมอบให้แก่กันในยามยากลำบาก

การตีความประสบการณ์ในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่จะสอดคล้องกับวาทกรรมการเดินทางที่มักจะให้ภาพตัวแทนของนักเดินทางเป็นกลุ่มคนที่มีความละเอียดลึกซึ้งต่อสิ่งที่ได้พบเห็น รู้จักมองหาบทเรียนหรือข้อคิดเตือนใจที่เป็นประโยชน์จากสิ่งรอบตัว ขณะเดียวกันก็มักจะให้ภาพตัวแทนของคนท้องถิ่นที่เป็นมิตรและเป็นที่มาของประสบการณ์ที่น่าประทับใจโดยละเอียดบริบทอื่น ๆ ดังนั้นบทเรียนจากการเดินทางที่นักเขียนเจเนอเรชั่นวายนำเสนอจึงไม่ปรากฏเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ หรือปัญหาที่ลึกซึ้งจริงจังมากนัก แม้ได้พบอุปสรรคหรือความลำบากก็มักจะตีความในเชิงบวก ดังเช่นในตัวอย่างที่ยกมา ผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึงปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่ซับซ้อนหรือปัจจัยที่ทำให้การเดินทางของคนท้องถิ่นเป็นไปอย่างยากลำบากจนทำให้พวกเขาขาดเสียและยอมรับชะตากรรมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง แต่ผู้เขียนกลับให้ความหมายแก่สิ่งที่ตนเผชิญหน้าในฐานะเหตุการณ์ประทับใจที่ทำให้พวกเขาได้เห็นความรักที่แต่ละคนมีให้กัน การตีความดังกล่าวสอดคล้องกับรสนิยมของชนชั้นกลางที่มักให้ความสำคัญกับการมองโลกในแง่ดีและมองหาแต่สิ่งที่ดีงามตามมาตรฐานและรสนิยมของตนเอง แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและพบได้บ่อยในบันทึกการเดินทางร่วมสมัยในยุคก่อนหน้า อาทิ บันทึกการเดินทางของนิวกอลม ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงและส่งอิทธิพลต่อเนื่องมาของงานเขียนประเภทนี้ต่อมา⁹

ในทางกลับกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับคนอีกกลุ่มบนรถไฟที่พวกเขาได้พบ อย่างกลุ่มคนที่อนุमानว่าเป็นนักเดินทางเช่นเดียวกันกับนักเขียนกลับแตกต่าง

⁹ งานวิจัยของกันยาร์ตัน ฝองสุข (2553) เรื่อง เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของ “นิวกอลม” ชี้ให้เห็นว่าลักษณะเด่นของเนื้อหาในสารคดีท่องเที่ยวดังกล่าวคือการนำเสนอทรรศนะของนักเขียนที่มีต่อโลกและชีวิตในเชิงบวก อาทิ โลกคือแหล่งเรียนรู้ มนุษย์มีชีวิตเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ความสุขอยู่รอบตัวเรา เป็นต้น

ออกไป กล่าวคือ พวกเขามักพูดคุยสนทนากันอย่างสนิทสนมคุ้นเคย ในแง่หนึ่งอาจมองได้ว่าเพราะสามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษาอังกฤษ โดยพวกเขามักจะแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์จากการเดินทางให้แก่กัน นอกจากนี้ นักเขียนบางคนอาจสนทนากับนักเดินทางด้วยกันในเรื่องที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้เขียนเรื่อง **วิชาเดินทางหลังเลิกเรียน** ที่ได้พบกับนักเดินทางชาวอเมริกันคนหนึ่งบนรถไฟ เธอเล่าว่าได้พูดคุยกับเขาเกี่ยวกับอนาคตของตัวเองที่กำลังรู้สึกสับสนอยู่ คำพูดของนักเดินทางคนดังกล่าวทำให้เธอรู้สึกผ่อนคลายและได้รับแรงบันดาลใจจนสามารถปล่อยวางความเคร่งเครียดบางอย่างลงไปได้ อย่างไรก็ตาม แม้บางครั้งกลุ่มนักเดินทางจะมีพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ เช่น ดื่มเหล้าเมาในห้องโดยสาร แต่นักเขียนกลับเลือกนำเสนอในแง่บวกมากกว่าจะรู้สึกอึดอัดหรือรำคาญใจ

ปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างคนสองกลุ่มเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้นักเขียนกับกลุ่มนักเดินทางจะมีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติและภาษา แต่การตระหนักถึงความเป็นนักเดินทางเช่นเดียวกันผ่านอัตลักษณ์บางประการ เช่น การสะพายเป้ หรือการมีเรื่องเล่าเดินทางของตนเองก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทั้งในฐานะคนต่างถิ่นที่มาจากที่อื่นและในฐานะนักเดินทางที่มีประสบการณ์และชุดความรู้ที่สอดคล้องกัน ในขณะที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับคนท้องถิ่นซึ่งก็มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและภาษาเช่นเดียวกันกลับเป็นไปเพื่อต่อยอดความแตกต่างและเป็นอื่นมากขึ้น ทั้งการแสดงความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม ทั้งความรู้สึกแปลกแยกและอึดอัดใจเมื่อพบกับพฤติกรรมที่ไม่เคยเห็น และแม้ว่านักเขียนกลุ่มนี้จะพยายามทำความเข้าใจและตีความสิ่งที่แตกต่างจากความคุ้นเคยของพวกเขาเหล่านี้ไปในแง่ดี เพื่อนำเสนอบทเรียนและคุณค่าที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว แต่การตีความเหล่านั้นก็ผลิตซ้ำว่าทรมานการเดินทางที่พวกเขาได้รับมาก่อนหน้าทั้งยังสอดคล้องกับรสนิยมทางชนชั้นของพวกเขาอีกด้วย

5. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของกลุ่มนักเขียนเจนเนอร์ชั่นวายพบว่า ผู้เขียนประกอบสร้างอัตลักษณ์

ดังกล่าวผ่านการเล่าถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเดินทางโดยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ในที่นี้ ได้แก่ มอเตอร์ไซด์ ครยนต์ และรถไฟ ยานพาหนะเหล่านี้มีภาพตัวแทนและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สนับสนุนการเป็นนักเดินทางแบบปัจเจก และปฏิเสธการเป็นนักท่องเที่ยวแบบมวลชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีภาพตัวแทนอยู่ตรงข้ามกับการเป็นนักเดินทางอันเป็นผลพวงมาจากวาทกรรมการเดินทางที่มีมาแต่เดิม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์นักเดินทางที่นักเขียนเจนวายนำเสนอ นั้นสัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่พวกเขาเกิดและเติบโต การประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางของนักเขียนกลุ่มนี้มีทั้งการผลิตซ้ำวาทกรรมการเดินทางที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ การเดินทางคือการพิสูจน์ความสามารถ การเดินทางคือการเรียนรู้ เพื่อรื้อฟื้นความหมายของการเดินทางก่อนยุคการท่องเที่ยวให้หวนคืนมา อีกทั้งยังทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของพวกเขาเป็นเช่นเดียวกันกับนักเดินทางในอดีต ขณะเดียวกันสภาพสังคมในปัจจุบันก็ทำให้การเป็นนักเดินทางไม่ใช่เรื่องยากลำบาก หรือเป็นคุณสมบัติที่พิเศษแต่อย่างใด เพราะใคร ๆ ก็สามารถที่จะเป็นนักเดินทางได้ นักเขียนเจนเนอเรชันวายจึงได้ใช้วาทกรรมชุดอื่น ๆ มาประกอบสร้างอัตลักษณ์นักเดินทางรวมถึงการต่อรองกับวาทกรรมที่มีมาแต่เดิม ทำให้อัตลักษณ์นักเดินทางของนักเขียนกลุ่มนี้มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาทิ นักเดินทางที่มีความเป็นชายแบบสมัยใหม่ นักเดินทางที่รู้เท่าทันวาทกรรม การเดินทาง นักเดินทางแบบเรียบง่ายและรุ่มรวย นักเดินทางที่ให้ความสำคัญแก่ครอบครัว อัตลักษณ์นักเดินทางเหล่านี้ประกอบสร้างขึ้นจากชุดวาทกรรมที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมที่คนเจนวายเติบโตขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับอุดมการณ์และชุดคุณค่าที่พวกเขายึดถือ นอกจากนี้ บันทึกการเดินทางของนักเขียนเจนเนอเรชันวายที่เป็นผู้หญิง ยังได้พยายามตอบโต้วาทกรรมความเป็นชายด้วยการนำเสนอเรื่องเล่าการเดินทางของผู้หญิงที่แตกต่างจากเรื่องเล่าการเดินทางแบบวีรบุรุษ เป็นการเปิดพื้นที่ให้แก่ความเป็นหญิงในงานเขียนบันทึกการเดินทางซึ่งมักตอกย้ำและผลิตซ้ำวาทกรรมความเป็นชายเรื่อยมา

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ ผ่องสุข. (2553). *เนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในงานเขียนสารคดีท่องเที่ยวของ “นิวกมล”* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/20549>
- การณิก ยิ้มพัฒน์. (2548). *นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/6242>
- จิรภัทร พัวพิพัฒน์. (2561). *ฝันให้ไกลแล้วข้ามไปอเมริกา*. GEEK BOOK.
- ชุตินพงศ์ พิภพปัญญา. (2560). *เนิร์ดคลั่ง แว่นผ่าทวิป! เชียเพรส (1989)*.
- ณิชาชา วัชรระชะกะกูร. (2558). *การปรับตัวของนิตยสาร a day ในยุคดิจิทัล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:92917
- ตินกานต์. (2557). *Australia Spring Ways ถนนสายฤดูใบไม้ผลิ*. บันลือบุ๊คส์.
- ทักษิณีย์ สมมิตร. (2551). *วาทกรรมครอบครัวของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษาครอบครัวดารา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:125298
- พลอยไพลิน ตั้งประภาพร. (2563). *วิชาเดินทางหลังเลิกเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. บัน.
- มันท์. (2557). *I ROAM ALONE THAI _ SIBERIA Issue*. บันลือ พับลิเคชั่น.
- ศิริรัฐ หาญพานิช. (2559). *ความเป็นชายที่มีอำนาจนำและความสัมพันธ์ทางเพศสถานะในโฆษณาารถที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2558 - 2559* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:143451
- สกาเวเดือน งามศิริอุดม. (2560). *นั่งรถไฟไปหลังคาโลก (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. Gograph.
- เสริมธนาชาติ คุณแสนโชติสิน. (2558). *TONG RIDES THE WORLD 1 ฝัน 180 วัน 3 ทวิป! TONG RIDES THE WORLD*.

- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), สำนักนโยบายและแผน.
(2559). *New Gen is Now: คนรุ่นใหม่คือพลังแห่งอนาคต*. โคคุนแอนด์โค.
https://www.okmd.or.th/upload/pdf/2560/the%20opportunity%20by%20okmd/Booklet_New_Gen.pdf
- หม่อ ๆ ตะลุยกโลก. (2558ก). *ทริปในฝัน 41 วัน ครึ่งซีกโลก จุดเริ่มต้นบนรถไฟทรานส์ - ไฮปีเรีย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). อมรินทร์ท่องเที่ยวโลก.
- หม่อ ๆ ตะลุยกโลก. (2558ข). *ทริปในฝัน 41 วัน ครึ่งซีกโลก สุดรางปลายทางยุโรป*. อมรินทร์ท่องเที่ยวโลก.
- อนุสรณ์ สนะพันธุ์. (2558). *ลาวและนาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อະນຸ້ກ.
- Boorstin, D. J. (1992). *The image: A guide to pseudo – events in America*. Atheneum.
- De Certeau, M. (1984). *The practice of everyday life*. University of California Press.
- Foucault, M. (1978). *Discipline and punish*. Vintage Books.
- FutureTalesLab. (2022, March 3). *Gen Y like to travel often, but not for long*.
<https://www.futuretaleslab.com/articles/genytravel>
- Holland, P., & Huggan, G. (2000). *Tourists with typewritings: Critical reflections on contemporary travel writing*. University of Michigan Press.
- Lisle, D. (2006). *The global politics of contemporary travel writing*. Cambridge University Press.
- Smith, S. (2001). *Moving lives: Twentieth – century women’s travel writing*. University of Minnesota Press.
- Youngs, T. (2013). *The Cambridge introduction to travel writing*. Cambridge University Press.